
156-
Devī
Mahatmya

I ewπ

[illegible]
[illegible]
[illegible]

156.
Devi Mahat-
mya.

ॐ नमश्चण्डिकायै ॥ आदौ स्नानादि विधाय सर्वदेवीं कृत्वा ॥
भूयाम्रकं गन्धमाल्यां कं गोमयं भूमिलेपनं वाद्यं पञ्च गन्धं कृत्वा नैवेद्यं
इत्यादिकाय कुशजलं दानं विद्यानं ध्यानं लिख्यते विधान ध्यानं लिख्यते दत्वा
वाजगत्स्थानं लभते पृथ्वी कन्या तयामूर्द्धनि मण्डलमाली मन्त्रया गच्छ
पदमर्ग्य पद्मं सि विरक्षस्व त्वया पद्मं सदा कृष्णं मालां लिख्य सर्वपाप
कप धनधान्यसमान्वितस्त्वं पूर्वनिर्दयत्वं सर्वकाले विकृतानि कल्याणं
श्रीसालिग्रामं कृत्वा नन्द दामूर्दग्र हर्षीत भोक्ति इत्यादि सूद
ज्ञानाय लिखकृत्वा भिक्षामन्द मेदीक वक्तोमध इति कोत्यादि
कालिक गन्धमीक वको नामो गच्छ तमनि तत्सर्वमर्चनं देवि न
दिदस्यूर्ध्व विहृदय लाप न पूर्वक सर्वविसोमन स्याम्राक्ष कामा

२ ॐ यत्पूजानां कर्म्मेन तावद्धि सर्व्वेण नश्यते यावद्धि कथितानि स
नू विप्रेण दुर्ल्लभा कल्प्यमहं प्रवक्ष्यामि ॥ ॥ ॐ मिम कल्प ॥
ॐ गं महोत्कटाय नमः ॥ ॥ गणपतिं एकदन्तं विघ्नराजं विनायकं ॥
धवी पूर्णं महाकाजं महाबलपराक्रमं ॥ महोदरं महाकायं सर्व्व
दुः गजाननं रक्तवर्ण्णं महाकायं त्रिलोचनं नमाम्यहं ॥ ॐ क

मालाम्बरधरं च दक्षिणे कमण्डलुं परशुं मोदकपात्रं च वामहस्ते
विधारिणं ॥ नानापुष्पैः वस्त्रैः द्रव्यैः नानागन्धानुलेपनं ॥ नानारूपधरं
धारणं नानाविघ्नविनाशनं ॥ देवासुरमनुष्याणां सिद्धगन्धर्वदेव
तैः लोकविघ्नहर्त्तारं मूषापृष्ठे नमाम्यहं ॥ ॥ इति श्रीगणपतिस्तवं
समाप्तं ॥ ॥ ॥ ॐ नमश्चण्डिकायै ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ सर्व्वमन

3

नर्म मस्य सर्वेलमवर्सकावि । कवचं कीलनाद्या. सर्वपापैः प्रमुच्यते
गीविमलं च तथा गर्भे, विषमे दुर्गमे तथा ॥ पुत्र मातृमन्त्रका वामकेश्वा
या हंसमादि मातृ मन्त्राः ॥ ऐन्द्री गजसमारूढा, वैष्णवी गरुडासना ॥ मा
हेश्वरी वृषारूढा, कौमारी शिखिवाहना ॥ ब्रह्माणी हंससमारूढा स
र्वाभरणभूषिता ॥ कनकी काविमानल्का, वैर्पदाविवा यूथा ॥

ग

देवानां दहनाशाय रक्षानामसदा यथव स्तादिनां देवदेवाम
सर्वभूतविनाशिनि ॥ प्राच्यां रक्षतु माहेन्द्री आग्नेय्यामग्निदेवता ॥
दक्षिणेऽवतु वाराही, नैरृत्यां खड्गधारिणी ॥ प्रतीच्यां वारुणी
रक्षेत्, वायव्यां मृगवाहिनी ॥ उदीच्यां रक्षतु कौबेरी, ऐशान्यां
शूलधारिणी ॥ ऊर्ध्वं ब्रह्माणी मे रक्षेत्, अधस्ताद्वैष्णवी तथा ॥ एवं

६२ ६२

४ दशादिशोरक्षे त्चामुण्डा शववाहिनी ॥ जयामेचाग्रतःपातु
विजयापातुपृष्ठतः ४ अजितावामपार्श्वेतु दक्षिणेचाप
श्री राजिता ॥ शिखामुद्योतिनीरक्षे उमामूर्द्धिव्यवस्थिता ॥ माला
धरीललाटेतु भ्रुवौरक्षेद्यशस्विनी ॥ त्रिनेत्राचभ्रुवोर्मध्ये श्रीदु
नासाङ्कुयमघण्टिका ॥ शंखिनीनेत्रमध्येतु श्रोत्रयोर्द्वारवा ४

१शंक
सिनी ॥ कपोलौकालिकारक्षे कर्णमूलेतु [illegible]री ॥ नासिका
यांसुगन्धाच उत्तरोष्ठेचचर्चिका ॥ अधरेचामृतारक्षे जि
ह्वायांचसरस्वती । दन्तान्रक्षतुकौमारी कण्ठंरक्षतुचण्डि
का ॥ घण्टिकायांचित्रघण्टा महामायाचतालुके । कामुका ॥
चिवुकंरक्षेद्वाचिमेसर्वमङ्गला ॥ ग्रीवायांभद्रकालीचपृष्ठ

७ वैगे धनद्देवी। नीलग्रीवावधूकान्ते ललिता नलकूबना।क
र्हर्ष्या ४ स्वच्छन्द कल्लाव, वोद्धृत्यव्रजश्चविनी। कल्लपार्दस्छैकल्पाव
श्री ल्मीपुत्या मन्त्रिका मध्या। नवाम्बूलाश्वरीवक्त्र त्कुञ्ज्योवक्त्रन्नेल
ष्वनी। कली वक्त्रल्म हा ध्वी मन ४ गोकविनागिनी॥ हृदयल श्रीः ३
लिताध्वी उद्वयस्पर्शवाहिनी॥ नाभिकामन्त्रिकावक्त्र कुञ्जै

कृष्णवी मध्या॥ इन्द्रभद्रयमवक्त्र त्कुचाणनवकी मध्या॥ उँ घमहाव
लाधी का जानमध्वविनायकी॥ गुल्फयोर्न्नविवर्तिहीव पादपृष्ठ
वक्त्रजली। पादाङ्गुलीगीधवीव मलपातालवासिनी। दंष्ट्रीक
लीर्नवीर्ष्य, कर्मान्मवार्द्धकमिनी। धामकूपचुकौमारी, त्वचीमाद
यवीगुला॥ नकनजावमौमध्य, त्वक्तिम धातुपार्वती। र्जुगामि

नक्रैदू २

५

कालयाग्नीव पिशाचमकुटधरी ॥ पद्मावती पद्मकारणे कद्रु
जामशिक्षा ॥ ज्वालामुखी नरव ज्वाला त्यदुग्यमर्दनर्दिमूर्धक
भुक्तानीभयवज्र खङ्गायी कुठवधारीनथा ॥ मनोहरकायबुद्धिधर्म ब
ज्ञानधर्मधातुविशी ॥ प्राणापानौ तथ व्यानः समानो दानमेव च ॥
सप्तदशवसुवज्र प्राणकर्णी चगोहर्नी ॥ पद्मवूपतथा ॥

मेघश्यामेव श्यामिनी ॥ सप्तरूपजलधर संश्चैव वज्रान्तायापनीमदा ॥ मु
यं वज्रकुण्डवावाही धर्मवज्रवृतवृष्टी ॥ धूताङ्कुश महालक्ष्मी
वज्रकुण्डवि ॥ विश्ववज्रवरधाक्षी कीर्त्तिमायूर्ध्वलिंय गमः ॥ पद्मनी
भपाथावज्र क्षिप्रनमर्दर्वसहिता ॥ वज्राहीनन्तुपर्कर्ण बाजी
नैकवचनय ... यन्नीपापनाशिनी ॥ वज्रम

७ सर्वगात्राणि दुर्गमे दुर्गमार्गे महाविपदि ॥ ॐ ह्रीं इदं कवचं दिव्यं त्रिसन्ध्यं
यः पठेन्नरः ॥ सर्वपापैर्विनिर्मुक्तः ॥ भुक्तामयथाशाजिनक्षसर्व
जित्वा सुलक्ष्मीवान् दाविद्रुं विपूनोगग्रन्थं ॥ यस्त्विदं कवचं कृत्वा सं
ग्रामभ्युविगेन्नरः ॥ समस्त विघ्नान्सर्वान् निर्जित्य स्वस्थगृहे व्रजेत् ॥ म
हाभयंकरं कवचं सफलं गभवेत् ॥ मूले तनं ॥ जानाति कवचं कृत्वा, य

रु २

थालभ्यं गमीञ्ज्यपेत् ॥ समसिद्धिं राजनीं निर्वसेत्सा काकुतविक्रमः ॥
तयाहीमभ्युत्थनतीमा, सुद्धामभ्युत्थन वन्धनात् ॥ यागाहर्मिभ्युत्थनवामा
हीनार्थी लभते धनं ॥ विद्यार्थी लभते विद्यां मक्तार्थी लभते स्त्रियं ॥ पु
पुत्रार्थी लभते पुत्रं सततं यस्तु कीर्तयेत् ॥ ह्रीं विमलं लभते कामं, सर्वं
पतिवल्लभः ॥ सर्वपापप्रमुच्यन्ते सफलं जन्म कृते यपि ॥ ॥ ॥

॥ ॐ इति श्री रुद्रकृतं धदयोक्तं कवचं समाप्तं ॥

प्रयतवरदविद्यामस्तु ॥ जयत्वं मर्दिनाशिनि। जयसर्वगतदेवि कालरात्रि नमोऽस्तु

८ स्तुते नमश्चण्डिकायै॥ ॥मार्कण्डेय उवाच॥ जयन्ती मंगला काली

भद्रकाली कपालिनी। दुर्गा क्षमा शिवा धात्री स्वाहा स्वधा नमोऽस्तु

ते॥ मधुकैटभविद्रावि विधातृवरदे नमः॥ रूपं देहि जयं देहि

यशो देहि द्विषो जहि॥ महिषासुरनिर्न्नाशि धूम्राक्षस्य विमर्द्दिनि॥ श्रीदुर्गा

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ चण्डमुण्डवधे देवि ८

रक्तबीजविनाशिनि॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥

शुम्भस्यैव निशुम्भस्य सर्वदैत्यनिपातिनि॥ रूपं देहि जयं देहि य

शो देहि द्विषो जहि॥ वन्दिताङ्घ्रियुगे देवि सर्वसौभाग्यदायिनि॥

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ अचिन्त्यरूपचरिते स

र्वशत्रुविनाशिनि॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ नतेभ्य

४सर्वदा भक्त्या चण्डिके दुरितापहे॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि
द्विषो जहि॥ स्तुवद्भ्यो भक्तिपूर्वं त्वां चण्डिके व्याधिनाशिनि॥ रूपं देहि
जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ चण्डिके सततं ये त्वामर्चयन्तीह
भक्तितः४॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ देहि सौभाग्य ३
मारोग्यं देहि देवि परं सुखं॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो

जहि॥ विधेहि देवि कल्याणं विधेहि विपुलां श्रियं॥ रूपं देहि जयं
देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ विधेहि द्विषतां नाशं विधेहि बलमु
च्चकैः॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि॥ सुरासुरशिरो र
त्न निघृष्टचरणाम्बुजे॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्वि
षो जहि॥ विद्यावन्तं यशोवन्तं लक्ष्मीवन्तं जनं कुरु॥ रूपं देहि जयं

श्री

देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ देवि प्रचण्डदोर्दण्ड दैत्यदर्पविनाशि
नि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ प्रचण्डदैत्यदर्प
घ्ने चण्डिके प्रणताय मे ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि
॥ चतुर्भुजे चतुर्वक्त्र संस्तुते परमेश्वरि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो श्रीदुर्गा
देहि द्विषो जहि ॥ कृष्णेन संस्तुते देवि शश्वद्भक्त्या सदाम्बिके ॥ रूपं १०

देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ हिमालयसुतानाथ संस्तुते पर
मेश्वरि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ इन्द्राणीपतिस
द्भाव पूजिते परमेश्वरि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि
॥ देवि भक्तजनोद्दाम दत्तानन्दोदयाम्बिके ॥ रूपं देहि जयं देहि य
शो देहि द्विषो जहि ॥ पत्नीं मनोरमां देहि मनोवृत्तानुसारिणीं ॥

नाय श्रीदुर्गासंसार, सागरस्य कुलोद्भवी॥ ५३॥ इदं देवात्र यत्नि
तु महाफलं त्रियऽन्नव४समसमस्तकर्मसंध्या, ववमात्रामितियद४॥
॥ इति कवचं सम्पूर्णमस्तु॥४॥ ॥ॐ नमश्चण्डिकायै॥ विशुद्धज्ञा
नदेहाय, त्रिवेदीदिव्यचक्षुषे॥ श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय, नमः
सोमार्द्धधारिणे॥ सर्वमेतद्विजानीयस्तु, मन्त्राणामभिकीलितं॥ सो

श्रीदुर्गा
१

१५

पि क्षेममवाप्नोति सततंजाप्यतत्परः॥ सिद्ध्यन्त्युच्चाटनादी
नि, वस्तूनि सकलान्यपि॥ एतेन स्तुवतां देवि, स्तोत्रवृन्द
न सिद्ध्यति॥ न मन्त्रो नौषधं तत्र, न किंचिदपि विद्यते॥ वि
ना जाप्येन सिद्ध्येत, सर्वमुच्चाटनादिकं॥ समग्राण्यपि सत्या
न्कि लोकशङ्कामिमां हरः॥ कृत्वा निमन्त्रयामास, सर्वमेवमि

देवगुरुं ॥ स्वागखे दवह्लि कायाः सर्वलुर्भव कावल ॥ नमामि
तः ॥ सपूर्वेन नयिथा वन्नियं गुर्णं ॥ स्रापि क्रे मम वाग्नामि स
र्वमयवनेर्ल गंयः ॥ कृष्णायाम्वावरुदेश्रा मकुर्मा वाममाहितः ॥
दद्वामित्रपतिगृह्णामि नान्य येयाप्रसिद्धचमि ॥ दुःथेतुपदर्के
मन महादेवनकीत्तिनं ॥ यानिः कीर्त्तिं विध्वाये नी निर्त्य

अपमिसकूटं समिद्धः ममनः स्रापि गंधर्व ऊायमवन ॥
नयेवा [illegible] नये कापिन ऊायम ॥ नापमृत्युवर्भयानि
मृतेभा कम वाभूयाः ॥ कालापावस्य कुर्वीत क्रूकूर्दे संविन
श्यति ॥ नमो स्तुते वसम्पन्न भिदं प्राबस्य कबुद्धेः ॥ मीलग्रीव
वयत्रिकिखि दृश्य मलसनाजनं ॥ नमस्तेर्व्वत्यमादननेन्गो

पमिदंवृ ॥ नमैकुजयमामभम्मिनु स्कारमं पम्हिवूरूको ॥ क
वह्मायसमभयादि गकद्प्रावस्यामामियापू ॥ येभ्र्यर्यात्यमाद
न सोलाग्यावोग्यसंपदं ४॥ नमूदा निःप्रवाभाक स्कपयसाव
कृिंजेने ४॥ ॥ हूं मिश्रीतमवंद्याक्रीं नक्रीमसमाफ्क ॥ ॥

श्री

ॐ अस्य श्रीदक्षिणकालिकामन्त्रस्य भैरवऋषिरुष्णिक्छन्दः
श्रीदक्षिणकालिदेवता क्रं बीजं क्रीं शक्तिः हूं कीलकं
सर्वाक्रमनसार्थं जुहिव्हक्लत्राद्यर्थं जपविनियोगः ॥ ॥
ॐ नमो दक्षिणकायै ॥ ॥ मार्कण्डेयरुवाच ॥ ॥ श्रावर्ति स
र्वतनया यामनू ४ कथा ककृसम ४॥ निगमयकटुत्यक्ति विकृना

ह्रदता मम ॥ महामायानुभावेन यथामन्त्रं बाधिय ॥ सर्व
रूवमहाकाम स्नावल्लिक्षिमयावव ॥ स्वायाविघ्नक्रमयुर्वे
चैत्रवर्गममृक्षत्व ॥ सूरथ्येनामयाजा हुत ममक्षेत्रिभिमधु
लं ॥ कन्यपालयत ॥ सम्यक्‌प्रज्ञा ॥ पूजानिवी ममानु ॥ कु
यु ॥ मक्रवारयपा ॥ कालाविध्वंसिनक्रोधो ॥ मम्यभव दवयुद्ध

मक्षिप्रवलक्षिन ॥ न्यूनेवपिक्षमें यूद्ध कालाविध्वंसिनि
र्ज्जिक ॥ नन ॥ स्वपूवमायामा निरूदमधिपोनयकजूर्क्के
न्तु ॥ समहाकामगे क्षक्षदापवलाग्निभि ॥ जमाहोर्वलिति
ई हे ई ह्वे नैत्यहन्तमक्षि ॥ क्रोधावलीयापदज्ञ नप्राधिख्व
यूवनन ॥ नमोभृगयायाउजन हनक्षाम्य ॥ मरयक्षि ॥

एकाकी हयमारुह्य अगमन् गहनं वनं ॥ सत्वरा ग्रममण्डा
कीर्णं जब यथा समे वसः ॥ प्रमोदन्तः यद्या कीर्णं मुनिनिषा
याभोनि मं ॥ तस्मिन् कालेऽसौ मुनिनामेन सत्कृतः
स्कन्द त्यक्त्वा विनवं तस्मिन् निवया थेमं ॥ नाथिन्त्यसहदात
तं ममत्वा कृत्वा वचन ॥ मत्पूर्वं स्या निमं पूर्वं मया हीनेयूतं

श्रीहरि
७४

निमन्त्रु ॥ मत्वा सोऽस्मे वसमह्वले धर्मसं ॥ यास्यमनया ॥ नगान स
वध्यनाम शुवदस्त्री सदामदः ॥ ममवविवगीयानः ॥ कां
गानुपलक्ष्य ॥ यममानुगतानिर्ये प्रसादधनशाज्ञः ॥
॥ अनूच हि धुवं नय कुर्व त्यन्यमही त्वमी अस्मत्य ध्वय
भीहीस्ते ॥ कुर्वक्रि ॥ सनतं यायं ॥ नीविनः ॥ साधिदु ॥ वचन क

श्री

यं कोषो गमिष्यति॥ एतच्चान्यच्च सततं चिन्तयामास पार्थिव

ः॥ तत्र विप्राश्रमाभ्याशे वैश्यमेकं ददर्श सः॥ स पृष्टस्तेन क

स्त्वं भो हेतुश्चागमनेऽत्र कः॥ सशोक इव कस्मात्त्वं दुर्मना श्रीदुर्गा

इव लक्ष्यसे॥ इत्याकर्ण्य वचस्तस्य भूपतेः प्रणयोदितं॥

प्रत्युवाच स तं वैश्यः प्रश्रयावनतो नृपं॥ ॥वैश्य उवाच॥ १८

समाधिर्नाम वैश्योऽहमुत्पन्नो धनिनां कुले॥ पुत्रदारैर्निरस्त

श्च धनलोभादसाधुभिः॥ विहीनश्च धनैर्दारैः पुत्रैरादाय मे ध

नं॥ वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्तबन्धुभिः॥ सोऽहं न वे

द्मि पुत्राणां कुशलाकुशलात्मिकां॥ प्रवृत्तिं स्वजनानां च दा

राणां चात्र संस्थितः॥ किन्नु तेषां गृहे क्षेमम् अक्षेमं किन्नु सां

श्री

पृष्टं ॥ कथन्ते किन्नु सद्वृत्ता दुर्व्वृत्ताः किन्नु मे सुताः ॥ राजोवाच ॥
॥ यैर्न्निरस्तो भवान्लुब्धैः पुत्रदारादिभिर्द्धनैः ॥ तेषु किं भव
तः स्नेहमनुवध्नाति मानसं ॥ ॥ वैश्य उवाच ॥ एवमेतद्यथा
प्राह भवानस्मद्गतं वचः ॥ किं करोमि न वध्नाति मम निष्ठु
रतीं मनः ॥ यैः सन्त्यज्य पितृस्नेहं धनलुब्धैर्न्निराकृतः ॥

श्रीदु
१०

पतिस्वजनहार्द्दञ्च हार्द्दि तेष्वेव मे मनः ॥ किमेतन्नाभिजानामि
जानन्नपि महामते ॥ यत्प्रेमप्रवणं चित्तं विगुणेष्वपि वन्धु
षु ॥ तेषां कृते मे निःश्वासो दौर्म्मनस्यञ्च जायते ॥ करोमि किं यन्न
मनस्तेष्वप्रीतिषु निष्ठुरं ॥ ॥ मार्क्कण्डेय उवाच ॥ ततस्तौ स
हितौ विप्र तं मुनिं समुपस्थितौ ॥ समाधिर्न्नाम वैश्योसौ स च

पार्थिवसहमं ८॥ कृत्वा तु मनीषया यथान्यायं यथार्हं तन्नदीवि द
॥ उपविशेत् कथा ८ काम्य स्वकं तु पश्चात् पार्थिवौ॥ ॥ श्रीभग
वानुवाच॥ भगवं ध्यामहं प्रभु सिद्धाभ्यां कीर्त्तय देव नग॥ हंवा य य श्रीइ
भ्रमन मं ८ स्वविहाय यत्कर्त्ताविना। ममत्वं ममस्याथ मत्स्य वायु
गच्छ वि लक्ष्य वि पि॥ जानन्नापि यथा कृत्य किम मतं नम्रो निम १८

कमं नत्र यद्यक निक्कत ८ पूर्वे द्वीपे कृत्य स्थ रथस्थि नष ॥ लक
नं नय मन्त्र क कृत प्रति कथा यथि ति ४ वमघमथा न्ये
श्री
कावद्धल्यन्त कृ ८ रिवमो ॥ ह ष दाषाधि विषये ममत्वा क्व
ष्टमानसो। कत्कॆ नेकन्मे हा ला प न्न यन्मा हो ह्या मिनाय पि॥
ममाख्य यकव ह्या प्त विप्रकान्धस्य मूढको॥ ॥ अभिवृत्तव

ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तोर्विषयगोचरे॥ विषयश्च महा
भाग याति चैवं पृथक् पृथक्। दिवान्धाः प्राणिनः केचि
द्रात्रावन्धास्तथापरे। केचिद्दिवा तथा रात्रौ प्राणिनस्तुल्य
दृष्टयः॥ ज्ञानिनो मनुजाः सत्यं किन्तु ते न हि केवलं॥ य
तो हि ज्ञानिनः सर्वे पशुपक्षिमृगादयः॥ ज्ञानञ्च तन्मनुष्या

श्री दु

णां यत्तेषां मृगपक्षिणां॥ मनुष्याणां च यत्तेषां तुल्यमन्यत्तथो
भयोः॥ ज्ञानेऽपि सति पश्यैतान् पतङ्गाञ्छावचञ्चुषु। कणमो
क्षादृतान्मोहात् पीड्यमानानपि क्षुधा। मानुषा मनुजव्याघ्र साभि
लाषाः सुतान्प्रति॥ लोभात्प्रत्युपकाराय नन्वेतान् किं न पश्यसि
। तथापि ममतावर्त्ते मोहगर्त्ते निपातिताः॥ महामायाप्रभावे

ण संसारस्थितिकारिणः॥ तन्नात्र विस्मयः कार्य्यो योगनिद्रा ज
गत्पतेः॥ महामाया हरेश्चैषा तया सम्मोह्यते जगत्॥ ज्ञानिना
मपि चेतांसि देवी भगवती हि सा॥ बलादाकृष्य मोहाय महामा श्रीदुर्गा
या प्रयच्छति॥ तया विसृज्यते विश्वं जगदेतच्चराचरं॥ सैषा प्र २०
सन्ना वरदा नृणां भवति मुक्तये॥ सा विद्या परमा मुक्ते र्हेतुभूता

सनातनी॥ संसारबन्धहेतुश्च सैव सर्व्वेश्वरेश्वरी॥ ॥राजोवाच
॥भगवन्का हि सा देवी महामायेति यां भवान्॥ ब्रवीति कथमु
त्पन्ना सा कर्म्मास्याश्च किं द्विज॥ यत्स्वभावा च सा देवी यत्स्वरूपा
यदुद्भवा॥ तत्सर्व्वं श्रोतुमिच्छामि त्वत्तो ब्रह्मविदांवर॥ ॥
ऋषिरुवाच॥ नित्यैव सा जगन्मूर्त्ति स्तया सर्व्वमिदं ततं॥ तथा

पि तत्समुत्पत्तिर्बहुधा श्रूयतां मम ॥ देवानां कार्य्यसिद्ध्यर्थमा
विर्भवति सा यदा । उत्पन्नेति तदा लोके सा नित्याप्यभिधीय
ते ॥ योगनिद्रां यदा विष्णुर्ज्जगत्येकार्ण्णवीकृते ॥ आस्तीर्य्य शेष
मभजत्कल्पान्ते भगवान्प्रभुः । तदा द्वावसुरौ घोरौ विख्यातौ
मधुकैटभौ ॥ विष्णुकर्ण्णमलोद्भूतौ हन्तुं ब्रह्माणमुद्यतौ । सनाभि

श्रीदुर्गा
२१

कमले विष्णोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः ॥ दृष्ट्वा तावसुरौ चोग्रौ
प्रसुप्तं च जनार्द्दनं ॥ तुष्टाव योगनिद्रां तामेकाग्रहृदयस्थितः
॥ विबोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृतालयां ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥
विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीं ॥ स्तौमि निद्रां भग
वतीं विष्णोरतुलां तेजसः प्रभुः ॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारः स्व

त्मिका ।। सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता । अ
र्द्धमात्रास्थिता नित्या यानुच्चार्या विशेषतः ४ ।। त्वमेव सन्ध्या सावित्री
त्वं देवि जननी परा । त्वयैतद्धार्यते विश्वं त्वयैतत्सृज्यते जगत्
।। त्वयैतत्पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते च सर्वदा । विसृष्टौ सृष्टिरूपा
त्वं स्थितिरूपा च पालने ।। तथा संहृतिरूपान्ते जगतोस्य जगन्म

श्री दुर्गा
२१

न्मये महाविद्या महामाया महामेधा महास्मृति ४ ।। महामोहा
च भवती महादेवी महासुरी । प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रयवि
भाविनी ।। कालरात्रिर्महारात्रि मोहरात्रिश्च दारुणा । त्वं श्रीस्त्व
मीश्वरी त्वं ह्री त्वं बुद्धिर्बोधलक्षणा ।। लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टि त्वं शा
न्ति ४ क्षान्तिरेव च । खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ।।

गै निवनीवायिनीयाणा दुर्दुली पविद्यायूक्ष ॥ सौम्या सौम्य नमा ऽमय
सौम्येख खाकिसुन्दरी ॥ पमाय पवा गौं पवमा । सवमव पवमम्ब वी । पञ्च
कृविलकविदस्तु सदमहाविलासिके ॥ कम्यासर्वस्वयानक्रि ॥ सार्व श्री दु[र्गा]
किरुपमनदा ॥ यमालयाजगत्या प्रा जगत्यो तानिया जगत् ॥ सौ २३
यिनिद्रावगंनीन ॥ कन्या लोकोत्तमिदृष्टव ॥ यिहू ॥ मेनीयग्रहेदास

हमीभिनत्ववर ॥ कापि नाक्रयकानहा । कर्म्माउं गक्रिमाम्बवन ॥
मा तमिस्कृयमाथे ॥ ह्ये यूदावेदविसंस्तु मा ॥ मोहयेमीदूवायेर्मा । व
समामथृकेटलो ॥ ग्रयोधश्च जगत्स्वामी । नीयनामञ्चूनालघु ॥ वी
धर्म्मक्रियकामस्य । हन्तुभमोमहासूयी ॥ ऋषिरुवाच ॥ त्वयैस्तु
तानदानदवी । नामहीनलवधमा ॥ विष्णु ॥ ग्रवाधनार्थेय । निहन्तुं म

धूकैटभौ। नेत्रास्यनासिकाबाहु, हृदयस्तथावक्षसः॥ निर्गम्य दर्श
ने तस्थौ, ब्रह्मणोऽव्यक्तजन्मनः॥ उत्तस्थौ च जगन्नाथ। स्तया मुक्तो जना
र्द्दनः॥ एकार्णवेऽहिशयना, त्ततः स ददृशे च तौ। मधुकैटभौ दुरात्मा
नौ, अतिवीर्यपराक्रमौ॥ क्रोधरक्तेक्षणावत्तुं, ब्रह्माणं जनितोद्यमौ। श्रीदे
समुत्थाय ततस्ताभ्यां, युयुधे भगवान् हरिः॥ पञ्चवर्षसहस्राणि २४

बाहुप्रहरणो विभुः। तावप्यतिबलोन्मत्तौ, महामायाविमोहितौ॥
उक्तवन्तौ वरोऽस्मत्तो, व्रियतामिति केशवं॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥
भवेतामद्य मे तुष्टौ, मम वध्यावुभावपि॥ किमन्येन वरेणात्र एता
वद्धि वृतं मया॥ ॥ऋषिरुवाच॥ वञ्चिताभ्यामिति तदा सर्व
मापोमयं जगत्॥ विलोक्य ताभ्यां गदितो भगवान् कमलेक्षणः॥

श्रीमो स्वस्तु व यूहन, श्राघ्यस्वन्त्र त्यू नाव या ॥ आ वीऊ ह्रि नयत्रा
ह्रीं गमि लि लेनयलिं क्रू ता ॥ ॥ अर्घि पू वा व ॥ नथल्लु ज्ञा ल गवता
मंथ्य वक्र गेदाहू ता ॥ कृत्वा व ऊं लव थ्कि न्नं ऊ पन गि व सी नया थ श्री दु
एव भया मम् स्यन्नो, त्रक्क श्रीसस्तु ता त्वयं ॥ प्रताव मत्याद याल्तु २७
ह्यग्रूथुव दामि ता ॥ ॥ ॥ इति श्री मा कं लु व यू ना लमाव

लिंकं मन्वन्क र स्वा वी मा ह्ना ल्मा म धू श्री ट ल य थ ॥ ॥ ॥ ॥
ॐ ब्रह्मा श्री स्फु गमि का म ध्या म थ वि कृत्य वि ष्णु ज्ञा घि र उ घ्नि क्कु न्द ॥ श्री
मा ह्ला ल श्री दंव ता इ र्ग्गा वी ऊं गा कं त दी भं क्रि ॥ वा यू म त्वं त र्थ क्रु ग त म
ना र्थ ॥ ही ष्ट हू ल त्रा फ्रा र्थ ऊं य य त्रि लि या ग ॥ ॥ ॥ अर्घि पू वा व ॥
स्वा सू य म हू यू र्ह, यू र्त्तु म य द ग त दं पू वा ॥ म ह्रि ष सू ना धा म थि यं ध्वा

नांच पुरन्दरे॥ तत्रासुरैर्म्महावीर्य्यैर्द्देवसैन्यं पराजितं॥ जि
त्वा च सकलान्देवानिन्द्रोभून्महिषासुरः॥ ततः पराजिता
देवाः पद्मयोनिं प्रजापतिं॥ पुरस्कृत्य गतास्तत्र यत्रेशगरु
डध्वजौ॥ यथावृत्तं तयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितं॥ त्रिदशाः
कथयामासु देवाभिभवविस्तरं॥ सूर्य्येन्द्राग्न्यनिलेन्दूनां यम

श्रीदुर्गा
२९

स्य वरुणस्य च॥ अन्येषां चाधिकारान्स स्वयमेवाधितिष्ठति॥ स्व
र्गान्निराकृताः सर्व्वे तेन देवगणा भुवि॥ विचरन्ति यथा मर्त्या
महिषेण दुरात्मना॥ एतद्वः कथितं सर्व्वममरारिविचेष्टितं॥
शरणं वः प्रपन्नाः स्मो वधस्तस्य विचिन्त्यतां॥ इत्थं निशम्य देवा
नां वचांसि मधुसूदनः॥ चकार कोपं शंभुश्च भ्रुकुटीकुटि

लाननी। समाधिकायसूत्रेस्य उक्तिः। बुद्धनालक्षनः। निःश्रका
ममहत्वाज्ञा ब्रह्मनः। शंकवस्यव। अन्यवार्केवदवानी। गक्षादी
नीमवीयनः। निर्मकयसहलेज। कर्ष क्षेसमगक्षनः। ज्ञकी
वमजमः। कट। हालकामिवपर्वनी। दद्दुस्कसुवाक्षयज्ञी
लावाक्षदिगक्षनं। ज्ञुलेनगन्ध्रकलेजः। सर्वदवगीवीनेजं ॥

श्री... २७

उकल्कीनदसन्नावी। वाफलाकत्रयीलिषा। यदहक्कामर्वैमं
ज। स्मनाज्ञायेमसन्मूर्वं। यायनुवाकवन्वैमी। वाहयाविस्र
जसा। मीयनक्षनयायुर्गमं मर्धविन्द्रदवासवनू। वान्लेनव
ज्धाजू। निसम्वक्षजमालुवः। उक्षणक्षजसायावो। ददंतुसं
र्कक्षजमा। वस्नाक्षेकयांगुल्यः। कीयवदोवनासिका। कसा

स्फुद्दन्ता॥ सीत्कारा॥ प्राज्ञापथमनतउत्ता॥ नयन त्रिनयं यष्टि प
था यावकतउत्ता॥ क्रुद्धो वर्मं धियाक्रुउ॥ त्रे यष्टावनिलस्पर्श॥
भूनयगाल्यैव दवाना, सम्भवक्रुअसीगिवा॥ नत॥ सम क्रुद्ध्यानी श्री दुर्ग
तजा वा गिससूक्रवा॥ नाविला क्रमूर्द्धपादू, बसनामहिषादि
ता॥ गूलीमूर्ध्नि द्विनिष्क्रष्य, दक्षीनरूपिनाकधृक्॥ वक्रायैद २८

क्रया न क्ष्क्र॥ समनृत्याघ्रस्वधकृत॥ गैवक्रयवूत॥ नाक्षि द
क्षीनयैक्र मार्मन॥ मानुमोदकवांच्छार्थ, वान मूर्द्धत्वयूधी॥
वज्रमिन्द्रमनृत्याघ्र क्रलिंगदमवाधिय॥ दक्षीनयेमक्रस्त्रा
घण्टामावमाक्रजाता कोलदण्डायमादण्डु दाग्यामूर्धमि
द्वि॥ उग्रायकिरणाकमाली॥ दक्षीणकाकमण्डलू॥ समक्रवा

मकृपचू निजललक्ष्मी दिवाकरस्य ॥ कालस्य चंद्रबाल्वयं नद्यै नमो
निर्म्मला । गीर्वाद दक्षमलीलाय मरुयव्वनथम्मव ॥ कृतामणिम
थादिव्यं कुण्डलीकटकानि च भूर्द्ध चन्दनं तथा लुर्ज कमुवान्म
हेवाकृत ॥ नूपूर्योविमलोनद्य (मुद्रय कमनूलमं भूलवीय
कचल्लानि समस्तकार्य्यगुलीयूच ॥ विश्वकर्म्मादत्तो नद्यै पयगु २०

श्वासि निर्म्मलं । भूक्षाद्यनकरूपाणि तथा कर्य्यरुदंगनं ॥ भूक्ता
नूपंकजमाली । निमस्थूवक्षिवाघनां । भूदकरूलधिक्ष्यै पंकज
श्वासितिम्भरुनं ॥ हिमवान्नुवाहनीसिंह । वस्त्राभिविविधामि च । दवा
यगन्यसुवया । पानपात्रं धनाधिप ४ ॥ सर्व्व नागाः मुद्रा
मणिविदूषिप्यं । नागराजैदंत्तो नद्यै धर्म्मपय ४ कृविवीमिमां ॥ भूलो

नपितृवेद्ध्वी, नवनेयावृधेस्क थ॥ सम्प्रानिमानननादाञ्चे॥ सादं
हार्षमूकूम्पूकू॥ नद्यानोदनधावन, कृत्स्नमा वृषितनन॥
अमायिमानिमहना व्रमिगद्धामहानस्तृनू॥ वृकृन्तु॥ सकलाना
का॥ समकृशार्थेयकम्पियं॥ ववालवहृक्षवनु॥ सकलार्थमाहि ग्रीष्मे
धवा॥ जयकिद्दयार्थमृदा, नामूवृ॥ सिंहवाहिनीं॥ तुष्टूवुर्म्मु २०

नयाव्येनी, नक्किनमात्मसमूर्ल्लव॥ दृष्टासमर्हं सं कृष्णस्त्रेनाक्क
ममवायय॥ सम्प्रहाखिलसैन्याङ्क, समूलस्कृ्वूदायूक्ष॥ अ॥
किमनदिमिक्रोक्ष, दानाघ्रोमहिषामूव॥ अस्यधावनमग्द्ध
मनमेषवसूवहन॥ सददर्गनकाद्ध्यीं, ध्याक्कलाकत्रमीत्पुवा॥
पादाक्रान्त्यानमतुवं, स्विरीटाहिलियिमान्यवी॥ काक्तिनालेम

पानासौ धनुर्ज्या निस्वननतो ॥ दिग्गोतुङ्गमहरश्रेष्ठो समन्तो ग्रा
घुसंज्ञितो ॥ ततश्च धर्म्मधूमयुद्धं ततोप्यधयासत्वैर्दृष्टिमीरगन्धर्व
छद्धर्म्मगुणो वादीपितददिगन्तरं ॥ महिमासत्वैसनानी श्रियं न्नुना
स्वामहासत्व४॥ पूर्व्वयामवश्यान्नो श्रीतुर्वगवत्तो न्विमत४॥ तथा
नामपूर्व्वै४ ष्ट्रहिं न्दश्रास्वामहासत्व४॥ जम्बूध्वतायूनानात्म

श्रीइन्नो
३१

सहस्रेण महासत्व४॥ पश्चिमाद्दिश्यमित्यूर्वैर्वसितेर्मामहासत्व४॥
स्यूतानामैः४ ष्ट्रहि ध्रोष्कलोयूपूर्ध्ववाले ॥ नजवाजिमहसी
ष्टि वनैकै४ ध्वविवादिम४॥ द्रुतोयथानीक्षाभ्राव यूर्द्ध्वमस्मिन्नयू
ध्वम४॥ वितालास्वायूनानांव पश्चिमाद्दिवथयूर्वै४॥ पूर्यध्वेस
कृतन्तकृ वथनीयविवादिम४॥ जूनुनृवेनत्रायूनात्मे वथेना

गह्नयै ह्रूं मा ४ यूयूधू ४ सैं यूं ग्लं द्ध्वा सहसक्षमलसूवा ४ ॥ कादि को
ट्टिस हस्ख्फ्रें ह्सूं नथानी दक्षिनीं नथा १ हयानाछ्रें भीयूं ह्रूं नवाट्ट
न्मद्वि पाहूं व ४ ॥ कामर्थ ह्रिं न्द्वि पालेथ्य मक्लि किर्म्यू मले क्षथा ॥ श्रीकुब्जी
यूयूधूं ४ सैं यूं ग्लं द्ध्वा स्वक्षं ४ पवलुं पहिसें ४ ॥ कविद्धविक्रिपू ३२
४ गकीं ४ कवित्यागं क्षथपव १ दवीं स्वकूं प्रुहानें ह्रुंक्तं नाहन्दु प

वऊमू ४ ॥ सापिदवीन नक्षानि मक्षागं यूक्षानिवहिंका १ लीन
खवप्रविक्रूदं निऊमक्षाक्ष वर्षिनी ॥ जूनायक्षान नादवी स्कूय
मानाह्रवर्षिनि ४ ह्रूं मावाहूवद्र ह्सूं मक्षान्यक्षानिवग्व वी ॥
सापिक्रूं ह्रां यूं ह्सैं द्वी दव्यावाहनक्ष मनी १ ववा नाम्रूवसेन्यपू
वम्नषिवक्षनामनी ॥ नि ४ ग्लं सान्मूमूवयीग्य यूर्द्धमानानेल

ल्पिका । तत्र च समयेऽसौ हृता गृहेऽस्मिन् गतमन्दस्य गतः ॥ युयुधुस्क
पर्कशुशि । किन्दिपालान्निपट्टिसैः नागयष्टिभिस्तु गतः । दर्वी
स्कपट्टिहिताः ॥ अयोदर्यमयदण्डान् । गतःऽस्मिन्विष्कम्भ्य
च रमूदन्तैश्च कच्छे वान्या तस्मिन्नुपूर्वेमहात्मन ॥ तस्मोदवी
त्रिमूलन गदयाभिक्तिच्छिद्रितिऽस्त्र कुन्दिहिश्यगतरभी । निज ३२

घानमहात्मवान् ॥ पातयामास वैवान्या । स्वच्छस्थान विमोहिता
न्नाभुमसृपतीन्दुविपाटनेन । वज्राघातान्यानकर्षयत् ॥ कश्चिद्धिधे
कनालैः क्लिऽस्त्र पातैः कश्चयवाविपाश्चिमानि पातन । गदा
यास्तु विरेजुः ॥ चमस्य कश्चिद्भुधिरं भूमर्थं नरवेहताः ॥ को
विन्निपतिता हन्सो । किन्नाः मूलन च कृति ॥ निरन्तकमाः मेघो घ

न कृतात्मा ॥ कृत्स्नविद्याजिय । ना नृकाविल ॥ प्राणी । स्मृसूवृत्ति
दर्शी दर्ना ॥ कवाविद्याहवच्छ्रिन्ना । छिन्नग्रीवाकु अपर्व
मिथ्यासिद्धफलवन्ध्यपा । मनोमध्यविदाविना ॥ विच्छिन्नऊर्ध्वा श्री
स्वपर । पेउमूर्ध्वाग्निमहोम्या ॥ उकवाकृतिरवक्षा ॥ कविच्छ २४
यो द्विधाकृता ॥ छिन्नयिवान्याभिवक्रि । पदिना ॥ पूनर्व्रति

ना ॥ कर्वधनमूर्ध्वर्ध्या । रहीमयवसाम्नुधा ॥ नन्दउग्रअपर
नग । मृच्छउर्ध्वा नयोप्रिना ॥ कवन्धाम्भिन्नमिवस ॥ वमग । छ
छिपानय ॥ निष्क निष्कलित्ताघन्को । दर्शीमन्यमहामूना ॥
यातिर्वधमाग्मरो । वमूर्ध्वध्यवमून्धया ॥ अरनमामहामवर्ह
त्रयमामहमहावदं ॥ सोनिकोद्यामहानय ॥ सयमूवृवि

मसूरैः ॥ मध्यमासूरसैन्यस्य वारणासूरवाजिनां ॥ क्षणेन
तन्महासैन्य मसूराणां तथाम्बिका ॥ निन्ये क्षयं यथा वह्निस्तृ
णदारू महाचयं ॥ स च सिंहो महानाद मूत्सृजन्धूतकेसर
ः ॥ शरीरेभ्यो मरारीणा मसूनिव विचिन्वति ॥ देव्या गणैश्च
तैस्तत्र कृतं यूद्धं तथासूरैः ॥ यथैषां तुतुषुर्देवाः पूष्पवृष्टि

श्रीदुर्गा
२७

मूचो दिवि ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपूराणे सावर्णिके म
न्वन्तरे देवीमाहात्म्ये महिषासूरसैन्यवधः ॥ ॥ ॥ ॥
ऋषिरूवाच ॥ निहन्यमानं तत्सैन्य मवलोक्य महासूरः ॥ सेना
नीश्चिक्षूरः कोपा द्ययौ योद्धुमथाम्बिकां ॥ स देवीं शरवर्षेण व
वर्ष समरेसूरः ॥ यथा मेरूगिरेः शृङ्गं तोयवर्षेण तोयदः ॥ तस्य

स्थिता तन्माद्देवी लीलयैव मन्वात्मकं नु ॥ अथानन्तरमन्याने यै
क्षाय स्वैरवराजिनी । विष्णुदेवघनं ॥ ध्याम्बुजक्षा सिंहमुखि ने
॥ विद्याधरैर्वर्णितम् । स्फटिकधन्वानमासुरं ॥ समक्षितन्धन्वाधि श्री दुर्गा
याथा हितां स्म हन्तमानवाधि ॥ जूत्यधावन्तमादेवी स्वरूपवर्म्म ध ३८
वासूर्व ॥ सिंहमाहत्य स्वरस्तेन तीक्ष्ण धावन्तमूर्द्धनि ॥ स्तुज

या नस्तुर्जमथा देवीमन्यान्दिव मवानं । नस्या ॥ स्व स्त्रोतुर्जग्राया
पक्कालनृपनन्दन ॥ नकाजग्राहमूलीम क्रोपादक्रुर्नलोचन ॥
यि के पवनमस्कुन्दू हदकाल्यामि कोसूर्व ॥ जाक्कलमानीमजा
तीयवि विमन्यमिवान्धमान ॥ दक्कीमदायनक्कूलं देवीमूलमसू
द ॥ नक्कूलीमनधामनन नीतिमवम कासूर्व ॥ देवमहस्निन्द्रकावी

र्थं नहि चरस्य चमूपतेः ॥ अकृतज्ञानमनजानूरु श्वसमरङ्गिदगार्दै
ने ॥ मापिभक्तिं मूमेः यथ दश्वाहामग्नि कान्ते ॥ ङ्कानानिद
नाहमी यानयामासनिश्चयेनां ॥ सम्नीभक्तिं नियमितां द ब्रह्मो
धममन्त्रितं ॥ विकृपयामय ॥ मूलं स्वानेकृदयिसा स्थिनकृ ॥ श्री ३ गो
तत् ॥ हिंसं ॥ समकृत्यल्य नज कूलानकृवे स्थितं ॥ वाकृयुद्धनयु २

यूरथ मनात्वेस्वि दगावि क्षात्र युद्धमानो ततकृत्वे कृस्यानाप न्म
हीगतो ॥ यूयुध्धमतानि सचक्षो प्रहार्वेव निदावृ ॥ नताव्ग
ह्वमूलाय नियत्यवमृ गाविण्य ॥ कवप्रहावने गिवश्च्म मवस्य
पृथकृते ॥ उदगुष्वेव ॥ ध्या मिलाहृकादिहिईनत ॥ दन्कम
स्थितलेध्येव कवालश्वनियानितं ॥ दवीकृ क्षागदापदं श्वु

द्धुयामासचाम्बिका ॥ बाष्कलंभिन्दिपालेन बाणैस्ताम्रंतथान्धक श्रीदुर्गा
ं उग्रास्यमुग्रवीर्यञ्च तथैवचमहाहनुं ॥ त्रिनेत्राचत्रिशूलेन २८
जघानपरमेश्वरी ॥ बिडालस्यासिनाकाया त्पातयामासवै
शिरः ॥ दुर्द्धरंदुर्म्मुखंचोभौ शरैर्न्निन्येयमक्षयं ॥ एवंसंक्षी
यमाणेतुस्वसैन्येमहिषासुरः ॥ माहिषेणस्वरूपेण त्रासया

मासतान्गणान् ॥ कांश्चित्तुण्डप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथापरान् ॥
लांगुलताडितांश्चान्या छृङ्गाभ्यांचविदारितान् ॥ वेगेनकांश्चि
दपरान्नादेनभ्रमणेनच ॥ निश्वासपवनेनान्यान् पातयामा
सभूतले ॥ निपात्यप्रमथानीक मभ्यधावतसोसुरः ॥ सिंहंह
न्तुंमहादेव्याः ॥ कोपंचक्रेततोम्बिका ॥ सापिकोपान्महावीर्यः

स्थूल कुञ्जे महीतले ॥ शृंगाग्र्यापर्वतानूर्द्ध्वं विन्ध्यपवननादव
।वगंजमत्तविकुर्व्वितं महीतलस्य वनीयर्थत ॥ ललितललनाहनकाश्रि
दष्ट्रायवयामासमर्दनत॥ धूमगंगविहितमार्गं स्थितरवचलयवयूर्यनाथ॥
ध्यासालिलाक्षो॥ गतगोनिपतुर्न्नतमावलाभ॥ कूलिकाधसमाश्च
तमायतर्क्कमहासूर्यं। ढक्कासावद्धिकोकोर्प्यं तदृध्यवतदाकवां॥

साक्षिद्यातस्यवेदार्गं नग्नवन्धमहासूर्यं॥ नमत्याउमानिदिर्षनूपर्यमापि
वहुामहामृध॥ नत्कप्रसिंहानवकोश्यो यावतस्यानिवकामि॥ वहि
नहिनावत्मृपूस॥ वकृपानिवदृश्यतरतमरुणवासुपूर्षं दयीविह्व
दसायश्क॥ मीन्दमृषवर्म्मनासान्धं नत्क॥मातन्महागत॥ कवचाव
महासिंह नकृकर्षजगर्ज्जव॥ कर्षतस्तुतनैदवी। रवस्मननिवह

क्तम् ॥ नमो महासुखा सख्या, मादिर्षवपूर्णाम्बिमः ८ ॥ नरथेव क्षार
यामाम तेलार्क्ष मयेवा वर्थ । ममः ८ क्रुद्धा ज नम्भा ना सुक्तिका या न
मूलनं ॥ यर्योयूलः ८ यूनखेव ऊहा मा भूदा लोबना । न न ई था मूल श्रीदर्श
क्षोपि, वलवीर्य्य मन्दोद्धमः ८ ॥ विषोना थाक्ष विक्ष प, वक्तिकर्षुमि
रुधेयानु । सावमान्त्राक्षिकोक्तन दुर्लुपन्धिगमा लावे ८ ॥ ऊबाय कीमदा ४०

स्तुतिं मुखवाग्भक्तलाकर्ण ॥ ॥ दशभूमाय ॥ ॐ गर्ज गर्ज कर्नं मूढ मथ
याव स्थिता म्य हुं ॥ मया त्वयि हस्तौव गर्ज्जि यी लागुदय ना ८ ॥ ॥
अथ विभूताय ॥ नवमं ध्यानमनुत्या ये हा भूदां मं महासूर्व ॥ या द ना ऊम्य
कः ८ व, मूलनेन म ना तय म । ना ८ ॥ साधिवद्धा क्रान्त कु या नि ऊ मूख्य
लम ८ ॥ ऊर्द्धनि क्रान्त वानि, दक्षा वीर्य्य नर्म सुकृत ॥ ऊर्द्धनि क्रान्त

वासौ युध्यमानो महासुरः ३९ ॥ तया महासिना देव्या शिरश्छित्त्वा
निपातितः ४० ॥ ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं ननाश तत् ॥ प्रहर्षं
च परं जग्मुः ४१ सकला देवतागणाः ४१ तुष्टुवुस्तां सुरा देवीं सह दि
व्यैर्महर्षिभिः ॥ जगुर्गन्धर्वपतयो ननृतुश्चाप्सरोगणाः ४३ ॥ ॥ श्रीदुर्गा
॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये म ४१

हिषासुरवधः ३ ॥ ● ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ शक्रादयः सुरगणा
निहतेऽतिवीर्ये तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिबले च देव्या । तां तुष्टुवुः
प्रणतिनम्रशिरोधरांसा वाग्भिः प्रहर्षपुलकोद्गमचारुदेहाः ॥
॥ ॥ देव्या यया ततमिदं जगदात्मशक्त्या निःशेषदेव
गणशक्तिसमूहमूर्त्या । तामम्बिकामखिलदेवमहर्षिपूज्यां

क्त्यानताः स्म विदधातु शुभानि सा नः ४॥ यस्याः प्रभावमतुलं भ
गवाननन्तो ब्रह्मा हरश्च नहि वक्तुमलं बलं च। सा चण्डिकाखि
लजगत्परिपालनाय नाशाय चाशुभभयस्य मतिं करोतु ॥ श्रीदु
या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः पापात्मनां कृतधियां
हृदयेषु बुद्धिः श्रद्धा सतां कुलजनप्रभवस्य लज्जा तां त्वां न ४२

४२

ताः स्म परिपालय देवि विश्वं॥ किं वर्णयाम तव रूपमचिन्त्यमे
तत् किं चातिवीर्यमसुरक्षयकारि भूरि। किं चाहवेषु चरितानि
तवाद्भुतानि सर्वेषु देव्यसुरदेवगणादिकेषु॥ हेतुः समस्त
जगतां त्रिगुणापि दोषैर्न ज्ञायसे हरिहरादिभिरप्यपारा॥
सर्वाश्रयाखिलमिदं जगदंशभूतम् अव्याकृता हि परमा प्रकृति
स्त्वमाद्या

स्वमार्थे ॥ यस्या ॥ समस्तसुरवासमृदीवरानन हर्षिप्रयामि मकु
लधमस्तघूदवि ॥ स्वा हामिवे विकृग नस्यव हर्षि हरु नूर्धार्य
मत्वमकत्यवजनै ॥ स्वधेव ॥ ॥ यामूकिहृतुशहिविन्यमकाव
नावजूस्यस्यधस्मूनिथभन्तिय कत्व सार्थे ॥ भाकाथिहिर्मूर्नि श्री २ श्री
हियरूसमरूधार्थे र्विंयामिसाकग वनीपवमाहिर्दवि ॥ मद्याकि ४२

४२

कामविमलग्र्यैर्हशानिध्यन मूर्नीथवम्यपदया ० वनाश्वहार्मी
र्दवीकयीकगंनीतवतावगाय वार्लीवमर्दजगनीपवमार्लि
ह्री ॥ मध्यसिर्दविविदिकारिवलगाहसावा दुर्नासिदुर्गरवमाग
वलीवसंगा ॥ श्री ॥ कैटलोविहृदयीकहृताधिवासा ग्नेमीत्यम
वमगिमोलिहृतप्रमिस्ता ॥ ह्रीषत्सताससमर्लयविपूर्इवत्

विम्बानुकाविकनकोत्तमकान्तिकान्ते । जूहत्तमर्त्तद्दनमाकुनू
षानथपि, वज्रीविलाक्षसदत्तामहिषाम्नवेदे ॥ दृष्ट्वाउदविकृ
पितकृकुटीकवाल, मूषक्कभीकसद्दगक्क विषन्नसद्यथात्राणी
न्मूमावमहिषस्कन्दनीवचित्रं कौं अथमहिकूपितान्तकदन्तं श्रीहको
ननं ॥ दविप्रसीदपरमाहवनीतयाय सद्धादिनानयपहिका ४८

पवनीकूलानि । विस्त्रानम ददधूनेवय्यदस्कभेन नीमव्वीस
विपूलीमहिषाम्नवस्य ॥ तमम्नभाऊनयदपूधनानिमषी मषी
यत्नीमिन वसीदति धर्म्म वर्ग ४ । धन्याम्ककेवनिकृत्तात्तऊहल
दावो, षेषाींसदायूदयद्दातवनीप्रसन्नो ॥ धर्म्मानिदविसकलानि
सद्देव, कर्म्माध्येवत्पादेत ४ प्रमिदिनेहकूनीकमाति । हवर्ग्गेषेया

ध्रिवनभासुरवलीप्रमादात्रौकमथयिह्लदानन्नूदविमन ॥ दु
र्ग्गैस्म्र नाहवमितीतिमगेघजक्का ४ स्प्रहें ४ स्म्र नामकिमणीव
गुहीदद्दामि । दोविग्रुद्द ४ स्वलयकानिनिका लवन्यासर्वापकाव
कवलायमदोहविला ७ किर्हनर्ज मइयोकिसूर्वदन्थेम कूर्वन्
नाम नमकायविनायपायीं । सैप्रभमम् लूमधिगन्मादवैप्रयान्

श्रीइस्त्री
४७

मन्तमिनून नमहिमान्विनिर्हस्मिद्दवि ॥ हृष्ट्वे वर्कीनमयवलीप्रक
थाकिरस्य सर्वास्तूवानविषूयत्तुहिलोघिमर्क्नं । लोकान्न्युयान्
विपर्याधिदिग्रस्त्रुपूना ॐ स्तूमनिर्हृवनिभयक्किमधूनाधी ॥ स्व
ध्रुपरालिकववित्स्ववर्न क्रायथेरे ४ ग लाप्रकाकिनिवहस्तद
गोमहवालीयन्नागनाविलयमेंगुमदिनुर्वेवत्सु यान्ध्यानननैवव

१४५म

चिलाकयमीनदेतनु॥ इर्थ्वेतलहलन मनीनदेविमीली नूपँ
दविचिन्त्यमतुल्यमनो॥ वीर्यार्थे हन्त हनदवपनाक्रमोनी
विघ्नयिसकटिनेवदपात्रयप्ते॥ कनापमालयवुनस्यपुनाक्रम
स्य नूपयः॥ नहुतयकायर्थ्यकिलाविकृत॥ विहत्पातमवानिष्ठ न
मोयद्दक्षा त्यथवदविवनहुतयलात्रयपि॥ श्रीलोकमनदेपि

ली विपूला मनल श्रीगतयामनव मूर्द्धनिमयिहला॥ नीकादिवं
विपूनक्षात्रयमधुपाक्र मह्माकनून्त ध्रुवनाविदेवन्नमक्र॥
भूलनयाहिनाद्धवि पाहिवहुनवामिकं॥ घण्टास्वनन न
पाहि श्रायश्रानिःस्वनन व॥ श्रावाधिन्दुप्रनी॥ वाक्र याहि कन
कुदकिलो स्त्रीमननाभूलधत्यकनस्यालथन्धिनामी

स्यानि यानि च यानि श्रोत्रविज्ञेयवित्किमः । यानि या स्पर्शघ्राणानि
तेन कामानि तथा तु वै । खेगगलनगनादीनि यानि च कोनिकाम्बिके
। कवयल्लवलिंगानि मे वमात्रकमर्चनं ४ ॥ ॥ अधि ऊवाच । तन्वी
सुनामूर्द्धि धि ४ कुमभेनन्दनादेवि ४ ॥ श्रीकन्ताउगनीधामीन
थागीधनूलपने ४ ॥ तक्ष्मामलक्षे क्विदरगेर्द्धिवोर्द्धयेसुधूपिना ।

।२।

श्रीहत्प्रसादतन्मूर्खे समस्कान्तुलेनान्मूनू ॥ ॥देव्युवाच॥ प्रिय
नाक्रिदनी ४ मर्वे यदन्मेलानि वांक्किनी । ददामातममलीप्रीत्या स्क
वैयनित ४ तु पूजिना ॥ ॥देव्युवाच॥ भगवन्त्या कर्मतर्क नकि
क्विदवमिथ्याने । यदर्यमिदन ४ भेनु यस्माकीमहिषामूत ४ ॥
यदिवापिवर्यादय त्वयास्माकीमहस्थवि । सीस्कमासीस्कृतात्वी

ग्नी ॥ हिंसेथाः परमापदः ॥ यश्च मर्त्यः स्तवैरेभिस्त्वां स्तोष्यत्यम
लानने । तस्य वित्तर्द्धिविभवैर्धनदारादिसंपदां ॥ वृद्धये
स्मत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्वदाम्बिके ॥ ०॥ ऋषिरुवाच ॥ ॐ
इत्थं प्रसादिता देवैर्जगतोर्थे तथात्मनः । तथेत्युक्त्वा भद्रकाली श्रीदुर्गा
बभूवान्तर्हिता नृप ॥ ॐ इत्येतत्कथितं भूप संभूता सा यथापुरा । ४६

देवी देवशरीरेभ्यो जगत्त्रयहितैषिणी ॥ पुनश्च गौरीदेहात्सा स
मुद्भूता यथाभवत् । वधाय दुष्टदैत्यानां तथा शुम्भनिशुम्भयो
ः ॥ रक्षणाय च लोकानां देवानामुपकारिणी । तच्छृणुष्व मया
ख्यातं यथावत्कथयामि ते ॥ ॥ ॥ ॐ इति श्रीमार्कण्डे
यपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमहात्म्ये महिषासुरवधो नाम

कादिस्तुति ४॥ ॥ ॥ॐ अस्य श्रीसद्धः शक्तिकाउलवज्रविम
स्य कूर्मऋषिरनुष्टुप्छन्दः ४ श्रीमाकालसमस्तकीर्दवता श्रीमायाशक्ति
ग्रामनीवीजं ॐ ह्र्यं मन्त्रं सर्वक्रमं ममनार्थं मनीष्टफलसप्रोक्ता ४ थं श्रीः ४
थविनियोगः ४॥ ॥ॐ ऋषिमूर्धाय नमः पूर्वाङ्गुष्ठा निरुष्ठाभ्यां मम ४२
नाभ्यां मतीयमः ४ ओं लाक्षं यहूक्तागाथं हृत्तामदयतो ओंयानूप

नायवहूर्यौनीनदू दधिकार्यनथेन्द्रवं ४ कोविवमथयानूऋ य
काम यनूंहस्त्व ॥ नायवयपवनप्रिंक्ष्रे वक्रऊर्ध्वक्रिकर्मवनकां
दयाविनिर्द्धृनी अष्टवाग्न्या ४ पवाजिना ॥ हृताधिकावाङ्क्षिः द
मी स्त्रानव्यासिर्द्धविनिनाहृता ४ मन्त्रामूनाव्यांनीदयां सीस्त्रमनल्लय
वाजिनी ॥ दयाह्नाकदं ॥ दल्ली यथाय हृत्स्त्रनाथिवा ४ मय

र्त्तीर्नाशयिष्यामि, तत्क्षणात्परमापदः॥ इति कृत्वा मतिं देवा
हिमवन्तं नगेश्वरं । जग्मुस्तत्र ततो देवीं, विष्णुमायां प्रतुष्टुवु
ः॥ ॥देवा ऊचुः॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः॥
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम्॥ रौद्रायै नमो
नित्यायै, गौर्यै धात्र्यै नमो नमः॥ ज्योत्स्नायै चेन्दुरूपिण्यै, श्रीदु
७०

सुखायै सततं नमः॥ कल्याण्यै प्रणतां वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो
नमः॥ नैरृत्यै भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः॥ दुर्गायै
दुर्गपारायै, सारायै सर्वकारिण्यै, ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रा
यै सततं नमः॥ अतिसौम्यातिरौद्रायै, नतास्तस्यै नमो नमः॥
नमो जगत्प्रतिष्ठायै, देव्यै कृत्यै नमो नमः॥ या देवी सर्वभूतेषु

षु विष्णुमायेतिशब्दिता। नमस्तस्यैनमस्तस्यै नमस्तस्यैन
मोनमः॥ यादेवीसर्व्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमस्तस्यैनमोनमः॥ यादेवीसर्व्वभूतेषु बुद्धिरूप
ेणसंस्थिता नमस्तस्यैनमस्तस्यै नमस्तस्यैनमोनमः॥ यादे
वीसर्व्वभूतेषु निद्रारूपेणसंस्थिता। नमस्तस्यैनमस्तस्यै

श्रीदुर्गा

७१

नमस्तस्यैनमोनमः॥ यादेवीसर्व्वभूतेषु क्षुधारूपेणसंस्थिता
। नमस्तस्यैनमस्तस्यै नमस्तस्यैनमोनमः॥ यादेवीसर्व्वभूते
षु छायारूपेणसंस्थिता ।नमस्तस्यैनमस्तस्यै नमस्तस्यैन
मोनमः॥ यादेवीसर्व्वभूतेषु शक्तिरूपेणसंस्थिता ।नमस्तस्यै
नमस्तस्यै नमस्तस्यैनमोनमः ॥यादेवीसर्व्वभूतेषु तृ

रूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ४ ॥ या

[illegible]

[illegible] ४ ॥ या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरूपेण संस्थि

ता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ४ ॥ या देवी स

र्वभूतेषु [illegible]रूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्त

श्री दुर्गा

७२

स्यै नमो नमः ४ ॥ या देवी सर्वभूतेषु [illegible]रूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ४ ॥ या देवी सर्वभू

तेषु [illegible]रूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्त

स्यै नमो नमः ४ ॥ या देवी सर्वभूतेषु [illegible]रूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ४ ॥ या देवी सर्वभू

तेषु कान्तिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै
नमो नमः ॥ या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मीरूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ या देवी सर्वभू
तेषु वृत्तिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै श्री ३
नमो नमः ॥ या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता । नम ५२

स्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ या देवी सर्वभूतेषु
धृतिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो
नमः ॥ या देवी सर्वभूतेषु दयारूपेण संस्थिता । नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ या देवी सर्वभूतेषु
तुष्टिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो

नमः॥ या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता। नमस्तस्यै नमस्त
स्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता
। नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ या देवी सर्वभूतेषु श्रीदुर्गा
भ्रान्तिरूपेण संस्थिता। नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ इ ३८
न्द्रियाणामधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या। भूतेषु सततं तस्यै

व्याप्तिदेव्यै नमो नमः॥ चितिरूपेण या कृत्स्नमेतद्व्याप्य स्थिता ज
गत्। नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ स्तुता सुरैः पू
र्वमभीष्टसंश्रयात्तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता। करोतु सा न
ः शुभहेतुरीश्वरी शुभानि भद्राण्यभिहन्तु चापदः॥ या साम्प्र
तं चोद्धतदैत्यतापितैरस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते। या च स्मृ

तातस्कन्दाभवत्कन्दिन १ सर्वोपवादं किं विनम्रमूर्तिलिति ॥ ।
अपिमूर्धावं ॥ एवं स्तुत्यादिमूकानी ध्वानीं सपार्वती । स्नाउ
सत्यायशोभाय ऊर्ध्वानृपनन्दन । साउवीलानूसूनान्
स्कर्वक्लिस्यसका । मंबीजकोगमस्यान्त्या १ समस्तलोउवी
क्लिवा । स्कर्मभेनक्रियमगुरुदेवनियोक्तमं १ देवं १ सम

श्री उमा
७७

स्के १ समस्य निशुम्भनयवाजिभे १ ॥ मंबीजकोगमस्य स्स्या १ पार्व
त्यानि १ स्कन्दाग्निकां १ क्रौंमि कौमिकामस्कन्दू नमा लाकषमीय
म ॥ तस्यां विनिर्गता याल्लु कल्पान्तस्माधिपार्वमी १ कालिका गिम
मात्वाता हिम । वज्रहस्ताग्रयां ॥ तत्रैविकीपदनूयं विज्ञानी
हमना हवं १ ददर्श यं अमृतुग्र कन्यो गुरुनिमुस्या ॥ ता

स्याद्गुह्यकायवाक्चित्ता । अनीवहमनाहवा । कायाह्रस्त्रीमहाय
ज । हासयन्तीहिमायत्रं । नैवनादक्कविद्रूपं । इष्टकेनविद्वल
सी । ह्लायमनाकायभोदवी । गुह्यमीवामृतम्भव । स्त्रीवत्तमहिया
वंमी । श्यामयन्तीदिमहिषा । मातुलिङ्गनिदर्शन्तु । नीहवा श्रीहेवी
नुष्टुमर्हहि ॥ यानिवत्तानिमनैया । गजाग्न्यादीनिवंप्रता । ओ ६

लोक्कुडमसमस्तानि । संप्रदत्तानि किमगृह्य ॥ नेशावक्र४समानी
भा । गजयत्नैपूवन्दयोनृ । यावि जानततम्भ्यायं । मथ्येथाञ्च४ग
वाहय४ ॥ यिमानैहसमैयूक । भक्तक्रिष्टनिर्दतंगाद ॥ वलवूत
मिहानीमं । यदासीह्वयमाहुमै ॥ निधिवषमहापद्म४सम
नीनीधनम्भवानृ । किंजल्किनीदद्योवाद्धि । म्भल्लिमम्लानयैक

ओं॥ कृष्णीनवाकृंगद्ध, कार्य नम्रविनिष्कामि। तथापीत्य
न्दनवचा, यः॥ धृतामीत्यजायते॥ मृत्यात्क्रोकिदानाम
भक्तियोगत्वयाद्दता। योगः॥ सलिलनाजस्यत्रोडस्य वपुषि
प्रद्ध॥ निष्ठुन्धसाच्छिजानाथ्य समस्कावृत्तंजानयः॥ अवक्ति
पविदनौऽस्य, मनिमोश्वयवामसी॥ एवं देहेन्द्रवत्वानि, स

श्रीहर्षो

ऊन

मत्कान्याहमानिमे॥ स्त्रीवत्समघाकल्यानी, त्वयाकस्मान्नमृत्यु
मेष षमभिग्र्वाच॥ निमग्नामिवच॥ शुन्ध॥ समदावचुसमृत्यु
॥ आयुषयामामसृयीर्वं, हर्षध्वामहाभरः॥ ॥ ॐ नित्यमिसयत्क
या, सागत्वावचनान्नम। यथायाच्येमिसैश्रीणा, तथकार्यत्व
यालघु॥ ॥अर्जुनुवाच॥ मनतगत्वायत्राह्मे, रमेलाद्दरगमि

॥ नमः । नमः श्रीवीनमः ॥ श्रा [illegible] कूमध यथागिता ॥ पूजनवा
वा । दविदत्येभ्य य ॥ गुन्ह स्तै लोक्य यथभग्य ॥ १ पूजा [illegible]
स्मन । [illegible] कोमभि हागन ॥ [illegible] हमा [illegible] सर्व [illegible] य ॥ भदाद
वथानिघू । निर्ज्जि माथिलदेवाधि ॥ स यथाहम [illegible] नमूवामन
लोक्य मखिलं मम [illegible] यगानूम ॥ । य [illegible] नाहम सर्वानूया

श्रीहर्ष्य
ज ८

नानिष्टूपकूयथनू ॥ लोकवनयत्नानि । ममवग्न्यमभभद ॥
। नापेवगजमत्नानि [illegible] दयन्द्रवाहन ॥ श्रीपादमयमाहू
मध्यवर्त्तं ममामय ॥ [illegible] ॥ श्रेवमसंङ्गन [illegible] पत्यनमर्पि म
यानियान्यानिदवपू । गन्धर्व्व पूत [illegible] । [illegible] तानि [illegible] तानि
नानि मध्यावग्गेकन ॥ स्त्रीवन्तनर्नासादवि । लोकमन्यामदय

यं समास्यमह्मानपागङ्घ यभायह्लङ्गुआवर्ण ॥ सामाममभानूर्ज
वापि इ निगुण्डमयूविक्रमं । सजलङ्कं यलाधीमीं यत्तहमासि
वैयत ८ ॥ यवसेय्यर्थमतुलीं प्राप्यसमत्साविगृहानृङ्गमदृष्ट्वा
समालोक्य मत्साविगृहमीव्रुज ॥ ॥ आग्निबृथाय ॥ १०॥ कृ
साकदाध्वीगन्धीयान्न ८ स्मितानाजुल्मी ॥ दृष्टीतगयशीसजा य

श्रीह्मर्षो
७२

यर्द्धधार्यो मृजगत ॥ ॥ अर्जुन उवाच ॥ मह्यमृत्युत्वयानात मि
थ्यं किंकिं त्वयादितं ॥ श्रीलोकाश्रियमिहर्गुसो निर्दिष्टमथ्यापिता
हमे ८ ॥ किं नु तयात्तुमितिस्मर्तं मिथ्या तस्मिन् यत्र कर्थं प्रयत्नाम
ल्पबुद्धिनात्रिमित्याम्राहृता [illegible] ॥ यामजाऽयमिमर्शाम यामद
र्यौत्रुधाहति । यामयुक्तिवलालाके समहर्लातविष्यति ॥ त

३क

दा ग कूउनुंभ्रात्र निशुरा वामकाह्नू द४॥ मात्जित्वा क्विवित्र पृशा त्र
पाणिगृह्णा उभ लघू ॥ ॥ इत्य उ काय ॥ जूवलि का सिभ वत्त
द वितू हिमसा गु न४ कें ला क्क ४ पू मा कि ४ द गुलुं रा त्रिभुंहया
४॥ जन्य पा म पिदे त्या नी सर्व द वा न वै यूधि । मिसूक्कि संमूख श्रीह्रस्व
द वि किपू न ४ स्त्री ल भ कि का ॥ ऊ न्द्रा या ॥ ४ स कला द वा स्कन्दु र्थः ३०

हीनसंयुगे । शुल्कादीनां कथं भ वां स्त्री प्रयाण्यभि संमुखी ॥ सात
ग कू म थ्ये वा का पार्श्व शुल निरुल यो ४ । कमा कषि नि निर्द्वन्द लो
यवा मा ग मिथ्य थि ॥ ॥ द क्ष वा च ॥ त व भ न द्व ली शुक्का मिशु
स्क त्स मि वी र्य वा न्नू । किं क नी मि वु मि स्क भ यद ना ला थि ना पू
या ॥ सत्वं ग कू म यो कि क्र यद न तत्त्व मा द न ४ ॥ न दा य क्वा सू न न्दा

य, स यथापूर्वं कथयतु॥ ॥ ॥ॐ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुरा
णे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये दूतवाक्यं॥ ॥ ॥
॥ऋषिरुवाच॥ॐ॥ इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स दूतो ऽमर्षपूरितः। समा
चष्ट समागम्य दैत्यराजाय विस्तरात्॥ तस्य दूतस्य तद्वाक्यमा श्रीदु
कर्ण्यासुरराट् ततः। सक्रोधः प्राह दैत्याना, मधिपं धूम्रलोचनं॥ हे ६१

हे धूम्रलोचनाशु त्वं, स्वसैन्यपरिवारितः। तामानय बलाद्दुष्टां
केशाकर्षणविह्वलां॥ तत्परित्राणदः कश्चिद्, यदि वोत्तिष्ठते ऽपर
२६ ः। स हन्तव्यो ऽमरो वापि, यक्षो गन्धर्व एव वा॥ ॥ऋषिरुवाच॥
तेनाज्ञप्तः ततः शीघ्रं, स दैत्यो धूम्रलोचनः। वृतः षष्ट्या सह
स्राणा, मसुराणां द्रुतं ययौ॥ स दृष्ट्वा तां ततो देवीं, तुहिनाचल

श्री

सीक्षितां ऽजगादाज्ञ ॥ प्रयाहीमि, मूलीगुं तन्निमुं मग्यो ॥ नच्यत्री
त्योङ्गृतयमीमद्दर्लायमद्वेष्यांति ऽमभावलान्नयाम्यपकमोक
द्दलविद्धल्लीं ॥ ॥ दक्षूवाय ॥ देल्यग्यवत्प्रद्दिमा, वलवान्न
लमंवृत ॥ वलान्नयमिमाभवं, ननः ॥ किमकवोम्य हं ॥ ॥
कोषिमूवाय ॥ ॥ ॐ ल्यूक ॥ मोल्यधावका मह्ममोधूमलाय

श्रीहर्मा
१२

न ॥ ह्नं कायरलेवनं तस्म, साखुकावाम्यिकातनः ॥ अथक्रूर्द्धम
हासेन्ये, मस्नवानीमथाम्यिकां ऽवववर्धसायकैस्कोक्कू कथमोकि
पवग्यरथे ॥ मकाधूमसट ॥ कापा, स्कुत्वानादं मूकैवर्व ऽपया
तामूवमसनायीं, सिंहाद्दवा ॥ ववाहन ॥ कौम्यिल्कवप्रदावं
दी, दंल्यानोम्येनवावपगानू ऽजूकौंल्यावाधवरलान्या ॐ घानागु

महासुरान् ॥ केषांचित्पाटयामास नखैः कोष्ठानि केसरी । त
था तलप्रहारेण शिरांसि कृतवान् पृथक् ॥ विछिन्नबाहुशि
रसः कृतास्तेन तथापरे । पपौ च रुधिरं कोष्ठा दन्येषां धुत
केसरः ॥ क्षणेन तद्बलं सर्व्वं क्षयन्नीतं महात्मना । तेन केसरि
णा देव्या वाहनेनातिकोपिना ॥ श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं

धूम्रलोचनं । बलञ्च क्षयितं कृत्स्नं देवीकेसरिणा ततः ॥ चुको
प दैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फुरिताधरः । आज्ञापयामास च
तौ चण्डमुण्डौ महासुरौ ॥ हे चण्ड हे मुण्ड बलै र्बहुभिः परि
वारितौ । तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु ॥ केशेष्वाकृ
ष्य बध्वा वा यदि वः संशयो युधि । तदाशेषायुधैः सर्व्वै रसुरै

ह्विनिहन्यतां। तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च विनिपातिते। शीघ्र
मागम्यतां बद्धा गृहीत्वा तामथाम्बिकां॥ ॥ ॥
श्री इति श्रीमार्क्कण्डेयपुराणे सावर्ण्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
धूम्रलोचनवधः॥ ॥ ॥ ॥ऋषिरुवाच॥आज्ञप्ता श्री दुर्गा
स्ते ततो दैत्याश्चण्डमुण्डपुरोगमाः। चतुरंगबलोपेता ययु ६४

रभ्युद्यतायुधा॥ ददृशुस्ते ततो देवी मीषद्धासां व्यवस्थितां॥
सिंहस्योपरि शैलेन्द्र शृङ्गे महति काञ्चने॥ ते दृष्ट्वा तां समा
दातुमुद्यमञ्चक्रुरुद्यताः॥ आकृष्टचापासिधरास्तथान्ये त
त्समीपगाः॥ ततः कोपञ्चकाराच्चैरम्बिका तानरीन्प्रति॥
कोपेन चास्या वदनं मषीवर्णमभूत्तदा॥ भ्रुकुटीकुटिला

श्री

लम्बा ललाटकपालकाद्युतं । कालीकरालवदना विनिष्क्रान्ता
सियोगिनी ॥ विचित्रमहादंष्ट्रधरा नरमालाविभूषिता । ह्री
पिवर्म्मवरीधाना शुक्लमांसापिण्डगवा ॥ भूमिविस्तीर्णवदना
त्रिकाललनमीक्षणी । निमग्नावक्रनयना नादापूरितदिङ्मु
खा ॥ सार्वांगेनोन्नितपतिता घोरयन्ती महाट्टहासान् । मेघवर्णतनु
म्भू २

समानीला महज्ज्योतयत्प्रकटं ॥ पार्श्वे महाशूलग्राहि शाधपञ्च
समन्विता ॥ समादाय एकहस्तेन मुण्डविकृतपादाकं ॥ तस्य
वर्षाधि हृदगे रथ्यामार्गविनाशकरा । निष्क्रियवक्रदर्शने स्वर्णपद
ष्ठिवर्ती ॥ एकेन अर्कचन्द्रभू ग्रीवायामथ तापने । पादन्यकल्प
वेतान्ये मूलस्थान्यमपाथक ॥ मेघूर्ध्वकालिन्गमकरालि महाक्रोधिन

थाहते ॥ सूर्यवन्तज्याह ह वृषाद्वगलेर्म्मथितान्यपि ॥ वलिनीमहल्लं
सर्व्व, महस्राणीम हासनी । मम दीहक यस्वान्या, नन्याश्च महतयल
दा ॥ जसिनानि हता ॥ कश्चित् कविलवर्द्धं गतातिका जम्बिना
भमहना दन्काग्राहिह तास्कथ ॥ कालेन महल्लीसर्व्व, मस्रवोधीनि
याहितं । दह्वावल्लाहिदुडोव, नींकालीमहिदीयदी ॥ भनवपे

श्रीदुर्गे ७४

र्म्महाकीम, ह्रीमाकीं नाम महासूत्र ॥ कादयामामवतोथ, मुण्डसि
फे ॥ महहस्रगत ॥ तानि वज्राण्यनेकानि विगमानानि तन्मूर्त्ते । वज्र
यथार्क विम्बानि सूवक्ष्मनिघभावदवे ॥ ततोऽजहासानिवृषा, हीम
नैववदाद्दिनी । कालीकरालवक्त्रान्त, ईर्दर्भदगभाकलाला ॥ उत्का
यवमहासिंह, दवीवज्रमधावक । गृहीत्वा वास्यक्रमभ्रू, सिव

स्वनाभिनादितं ॥ अथ मुण्डोभ्यधावत्तां, दृष्ट्वा चण्डं निपातितं
तमप्यपातयद्भूमौ, सा च खड्गाभिहतं रुषा ॥ हतशेषं ततः सैन्यं
दृष्ट्वा चण्डं निपातितं । मुण्डञ्च सुमहावीर्यं, दिशो भेजे भयातुरं ॥ श्रीदुर्गा
शिरश्चण्डस्य कालीच, गृहीत्वा मुण्डमेव च । प्राह प्रचण्डाट्टहास
मिश्रमभ्येत्य चण्डिकां ॥ मया तवात्रोपहृतौ चण्डमुण्डौ महाप ७०

शू । युद्धयज्ञे स्वयं शुम्भं, निशुम्भञ्च हनिष्यसि ॥ ॥ ऋषिरु
वाच ॥ तावानीतौ ततो दृष्ट्वा, चण्डमुण्डौ महासुरौ । उवाच का
लीं कल्याणी, ललितं चण्डिका वचः ॥ ४ ॥ यस्माच्चण्डञ्च मुण्डञ्च गृ
हीत्वा त्वमुपागता । चामुण्डेति ततो लोके, ख्याता देवि भविष्य
सि ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके

श्री

मन्वन्तरे देवीमहात्म्ये चण्डमुण्डवधः॥ ॥ ॥ ॥
ऋषिरुवाच॥ चण्डे च निहते दैत्ये मुण्डे च विनिपातिते। बहुलेषु
च सैन्येषु क्षयितेष्वसुरेश्वरः॥ ततः कोपपराधीनचेताः शु- श्रीदुर्गा
म्भः प्रतापवान्॥ उद्योगं सर्वसैन्यानां दैत्यानामादिदेश ह॥
अद्य सर्वबलैर्दैत्याः षडशीतिरुदायुधाः॥ कम्बूनां चतुरशी- ७८

तिः निर्यान्तु स्वबलैर्वृताः॥ कोटिवीर्याणि पञ्चाशदसुरा-
णां कुलानि वै। शतं कुलानि धौम्राणां निर्गच्छन्तु ममाज्ञया॥ का-
लका दौर्हृदा मौर्याः कालकेयास्तथासुराः। युद्धाय सज्जा नि-
र्यान्तु आज्ञया त्वरिता मम॥ इत्याज्ञाप्यासुरपतिः शुम्भो भैर-
वशासनः। निर्जगाम महासैन्यसहस्रैर्बहुभिर्वृतः॥ आयान्तं च

काद्दस्ता मद्दैन्यमनि नीषद्धी। श्रास्तनेऽपूवयामास धवनीग
गनान्कवं॥ कतऽसिंहामकानाद मनीवक्रमवान्नुवयाघक्ष
लननवान्नाद्दा नम्बिकावोपद्दं वयंग॥ धनूर्द्धासिंकपक्ष
नीमाद्दापूविकदिदृग्वा। निनाद्द द्दीषद्धोऽकाली ऊिरथ्यवि
क्षाविनाननो॥ वलिनादमूपथूल्प द्देवपस्योनीथ्यवर्द्धिंगे॥

द्दयीसिंहस्थकाली सवाघेऽयविवाविनाऽ॥ नवसिन्नन्क्षवं
स्य विनागेयस्वद्धिघां॥ मवायामवसिंहाना मनिवीर्य्यव
लान्विताऽ॥ वक्षगेगुहविधूनीं कथेन्द्रसावगेक्षयऽ॥ मशीव
स्याविनिऽक्रम कद्रूपेथ्यलिकायपूऽ॥ येस्यद्दवस्यपद्दूपं न
थाक्षषद्दावाहनं। कद्दद्दवहिमकुक्षिं वहुगोन्याद्धमायये॥

हंसयुक्तविमानाग्रे साक्षसूत्रकमण्डलुः ॥ आयाता ब्रह्मणः ॥ श-
क्तिर्ब्रह्माणी साभिधीयते ॥ माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूलवरधा-
रिणी ॥ महाहिवलया प्राप्ता चन्द्ररेखाविभूषणा ॥ कौमारी श- श्रीदु
क्तिहस्ता च मयूरवरवाहना ॥ योद्धुमभ्याययौ दैत्यानम्बिका
गुहरूपिणी ॥ तथैव वैष्णवी शक्तिर्गरुडोपरि संस्थिता ॥ शंखचक्र- १०

गदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ्युपाययौ ॥ यज्ञवाराहमतुलं रूपं या बिभ्र-
तो हरेः ॥ शक्तिः साप्याययौ तत्र वाराहीं बिभ्रती तनुं ॥ नारसिं-
ही नृसिंहस्य बिभ्रती सदृशं वपुः ॥ प्राप्ता तत्र सटाक्षेपक्षिप्तनक्ष-
त्रसंहतिः ॥ वज्रहस्ता तथैवैन्द्री गजराजोपरि स्थिता ॥ प्राप्ता स-
हस्रनयना यथा शक्रस्तथैव सा ॥ ततः परिवृतस्ताभिरीशा

नादव भक्ति नि ४ । कन्यन्का मह्रूरा ४ भीर्थं ममग्रीला कवह्निको । न
नाद्वी भवी भक्तु विनि ४ क्तान्का निरीवदेमे । वह्निको भक्ति यय
ग्र, भिवाभकनिनादिनी । सूवा कधूमूजदिल, मीभनमपवाजि
नाद्दूमर्लगञ्जूलगावूद्, पार्श्वेंर्लनिर्द्धुलया ४ । वृहिर्लुर्लनियुव
श्र, दोनवोवभिगर्द्विमो । ययान्यदानवाकृत्र पूद्दायमम्यपहिका ४

भद्रैलौक्कमिन्द्रा नरुर्मा, दवा ४ मलुकविर्ड्ड्ज ४ ॥ यूर्यंप्रजानपानालं
यदिजीवितुमिक्कथ ॥ वलावलयादथर्थ, कवन्कायूह्नकौक्किदा ४ ॥
कदागड्डनकह्यल्लु मह्निवा ४ यिभिभनव ४ ॥ यमानियूक्कादोद्यन
कयाद्व्याभिव ४ ह्मर्यं ॥ भियदूमीनि भौकह्मिनू, कदुत्र ४ मारव्याभि
मागना । नपिग्रैलावथाद्वया ४ सद्दारव्यानंभदाकना ४ ॥ अमर्षापू

विताऽग्भू, र्पद्मकालायनीक्षिता ॥ कम्बुप्रथममभवाग्नु, गवगक्षुद्दि
वृहिल्लिश्च ववर्षकृद्धतामर्षा क्लीदंधीममग्नयपश्च माधवल्प्रिद्धि
तान्धानीं शु वं वक्रपवगणधान् ॥ विष्कदली लक्ष्याक्षाक, धनुर्भृद्धि
र्मदृषूलिश्च तल्पाग्रतक्षध्यकाली गूलपाकविकविताजू ॥ रवद्वीं श्रीह
गपाथितार्थाश्री, न्कुर्वन्तीयवगलदा ॥ कमण्डलुजलाऽस्प ह १२

नदीर्यो न्द्र गौजलश्च ॥ ब्रह्मा ल्हीयाकशौ क्कु त्मनयनमलधम
वकि ॥ माहन्वतीक्ष्रि गूलतन तथवक्रगवंक्कवी ॥ देवल्लाऊँघ
नकौमावी, तथागक्षाक्षिकोपना वल्लीकूलिभपाभेतगेत
ऽङ्गदयदानयाश्च ॥ पञ्चुर्विदाविनाश्च पृथ्वीभूधिनीचप्रवर्धित
श्च ॥ कुहूप्रहायविध्वस्ता दृस्याग्रकतैवगहश्च ॥ ववादसल्ल्मी

ण्यपर्णश्चक्रसंचविदारिता ४ ॥ नरवेर्द्धिदारिता श्चनया कराय
न्तीमहाहस्तया ॥ नावस्तिहीववावाजी नादापूर्णदिगन्तया ॥
वज्रोद्दतासैवहस्ता १ मिवद्ध्यतिहृषिता ४ वज्रपृथिवीवि
ता कीर्त्तस्याद्यथसानदा ॥ हिमाल्गदीकुडं मर्द्दयन्ती महा
हस्ता ॥ हृष्टहस्तपायेद्विविधे नैहर्द्दवाविस्तिनिका ४ ॥ पला १२

यंनपवान्दहस्ता देव्यान्माहलगणाद्दिंता नूं ॥ यान्हमत्यायपाकु
श्री वकवीजामहाहस्त ४ ॥ वकविन्दुर्यदाहस्मी पनत्येस्यगनी
वत ४ ॥ लमूत्यनतिमदिन्यां तस्तुमानस्कदाहस्त ४ ॥ यूयूधस
गदापाणि विन्द्रगक्काम हास्तव ४ ॥ मतस्यैन्द्रीस्वकक्कलवकवी
जमहातयंतु ॥ कूलिलेनाहनस्यान्द्रुतस्यहस्ताविषणाभितें ॥ म

म्काक्त लमाथाक्ष क्द्याक्लत्यवाक्रमा॥ ॥ यावन्कः॥पमिना
कस्य गेवीवाद्रकविन्द्वथ॥मावन्कः॥पूनूघाजाना क्वीर्यव
लविक्रमा॥ ॥नवापियूयूधूकत्र पूनूघायकमन्कवा॥समैमा श्रीइमो
लहिवलप्रेगक्रपानानिमीषर्दै ॥यूमथ्यकजपानिनकमम
त्यमिश्राव्वदा ॥ववाहवकैपूनूघा क्मीजाना॥महतुमम॥ १४

वैक्ववीसमवर्वेनं वक्रक्ष्यातिजघान द॥गदयानाउयामास
तेजीकमहस्यथ्यर्नं॥वैक्रवीवक्रमिन्नस्य वृधिवश्रावमकावे॥
महस्त्रगभेजगद्याक्षं मंत्रमानेर्म्मकान्तुवे॥ ॥गक्काजघानकौ
मावी वावाहीवकथामिना॥मान्ह्यवात्रिमूसन वकवीजेम
हाकूर्वं ॥मवापिगदयाऽव्यसवांत्रवाहनन्पूथेकू॥ मानुकौ

पश्चिमाविद्यां वक्कबीजं महाभूत ४ ॥ तस्याहं तस्य चक्रभ गन्धिभूता
द्विहिर्द्धुवि । घयानमाव्वे यकोघ स्कनोसक्कनयोमूतवा ४ ॥ क ख्म
भूवाह क्क स्कुरे न्द्रभूवे ४ सकलेजग ७ ॥ याक्रमामीलक्षाद्दया व
यमाजम्भूतलमं । लान्विषलक्ष्मान्तभान्हृस्था बद्धिकायोदमत्तैं श्रा । श्रीइन्द्र
उद्यायकालीवामूर्द्धविस्लनैवदनक्रमू । सक्कक्रयानसस्कृतात्र ७७
त्वं २

कविन्दुमहाभूतान्तं । वक्कविन्दां ४ प्रमी कर्णं वक्त्रं मननवमि
ला ॥ तत्कं यन्कीवलनवल नदृत्यन्नान्महाभूतान्त्र ५७ वम्भ वक्कं
त्य ४ कीनवक्षो गमिष्यति ॥ तत्कमानात्वया याश्र नयोत्यस्यामि
वीयर्यं ॥ ॐ त्यक्षामातिकादेवी गुल्लना हिजघानतं ॥ मूर्ध्वेन का
लीजगृह वक्कबीजस्य योनिर्कं । नमो सावाजघानाथ गदयानत

वञ्चिकी॥ नयाम्यावदनाकेॐ महायामाल्यिकामसि। नस्या द
मत्यंमहाकुवकूत्सूत्रावमोनिमं॥ यमस्कमस्कदेकूदि वामूलोमे
प्रमीक्रकमि।मूस्वमनमूनमायत्या वक्रूपामोमैमामूमात्र॥ नार्ये
स्वानाथवामूखु पयीमस्यवमोनिमं।दं।वीमूलनवक्रूमवाले श्रीइन्द्री
।वमिहिस्रद्दि।म४॥ जघानवक्रूवीजंमं वामूखुपीममोनिंनाम ९७

पयानमहीपट्ट गरुमन्द समाहम४॥ नीयक्कस्यमहीपाल वक्र
वीजांमकस्वने४॥ ननस्कदेर्यमतुलं मवापृच्छिदमानय॥ मेघामि
हगामाजामा ननकलिहि स्वदावन४॥ ॥ ॥ ॥
ॐ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे महावह्निधमन्त्रन्कथवदवीमाहात्म्ये
वक्रवीजवध४॥ ॥ ॥ ॥वाआवाव॥ विचित्रमिदमाख्या

सं रक्तदन्तिकामम्बं ध्यायेविनिमाहात्म्यं, नकारबीजं यत्र क्षाग्निहे॥
हृदयं स्कंधकोशस्थं संस्थाप्य, नकारबीजं निधापामि मे॥ यकारं वल्लिशोयस्त्र
र्म्युनिशुम्भधान्मीकोपनं॥ ॥अथ विनुवाय॥ यकारं बीजं पमस्त
लं, नकारबीजं निधापामि मे॥ शुम्भासुरनिशुम्भ घेहन दिव्यध्युवाह श्रीदुर्गा
धवो हन्यमानं महासैन्यं, विलोक्यामर्षमुद्वहन्॥ शुम्भ धावन्ति ११

व२

शुम्भापि सुरवधयाह्वसहस्रेनयारमस्याप्रमरकधापेह्व, पार्श्वयोरन्य
महासुरा॥ मन्दघ्नेष्टपुनः क्रुद्धो हन्तुं देवीमुपाययौ॥ ७॥ ज
रगाममहावीर्यः शुम्भापि स्वसैन्यैः॥ निहन्तुं चण्डिकां कोपात् कृ
त्वा युद्धं तु मातृभिः॥ ८॥ ततो युद्धमतीवासी, देव्याः शुम्भनिशुम्भ
योः॥ ८॥ शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतोः॥ ९॥ चिच्छेदास्ताञ्छ

वोंक्तास्यी त्रस्ति कात्वमथा तावर्ह ॥ नात यामामस्वीनष्मू ग्क्ते
चेयस्मूथ म्सूनी । न्निगुम्हासिगि नरवम्धं यम्र्माया दाय म्हग्रहं ॥ अमा
कयन्मूश्चिसिंह द वावा हनमूलम् । मोङ्किमवा हनदया ग्धव
ग्रुम्मासि मूलमं ॥ निगुम्ह स्यामूयिस्कद यम्र्माचोप्य ह्म वन्द्व श्रीदमो
पश्चिन्नेयम्माधिख ग्नय गकिंग्रा वि म्ह यस्मासमूर्ह ॥ नामप्यस्ता १८

घिधमवङ्क स्वऊँनामासिमूखा गक्तां । कायाश्चामानिस्तुम्हाप ग्र
लीजम्बकदानवठ ॥ जायामनमूष्किया मनदवीमञ्चाम्यु वुर्न्डयत
ज्ञाविथ्मथगदाम्मापिं विस्कय वच्छि कांत्रमि ॥ मापिदयाकि
गूलन मिन्नामस्वमागमातामिमठधमहूहक्तन मायान्कि
देलयपूंगद ॥ जूहलघदवीमानधे वयाग्यमहहलं ॥ नामि

न्नि यक्तिमहमो, निरुंमहीमवि ऊम भ्राकर्यकीवमं क्रूअ ० प्र
यथी हन्तुमन्थिकों ॥ मवेथक्क क्रूथल्यूचें, ऐहीनधनमायूध
ऽपुऊवेद्धाहिवठले, यायाग्ेषवीनमः ॥ ननोयाक्रैतमान
क्कदवीगंत्वमवादयत् ॥ भ्राणदंवापिथनूष, थकावानीवद्धमेदो ॥ श्रीइनो
पूनयामासकक्रूहा, निऊघक्षाह्वननच ॥ समक्षदेसमेन्याना पं ०८

ऊावधविक्षयिना ॥ ननः सिंहामहानादे, ह्याउिमनमकामदेः
॥ पूवयामास नगर्द, गंदाथपदि गोदम । ननःकालीसमूत्पन
गर्ग्र्न क्षामनाऽयत् ॥ कवाल्याहन्नि नादन, प्रास्कनोक्रैदिन ।
द्विमाः भ्रूदा दहासेमभिर्व, भिवहूमीवकावद ॥ मेःभर्दैं वसूवा
क्रैमू ःशुम्कः कोर्पयवैं यथी । हवाहर्म क्षि ष्ठ निर्श्रति, वाउहावाम्वि

कायदा ॥ नदाज्ञयत्यसिद्धिनी । द्वैयाकाभमंस्थिके ४ शुक्लनागत्व
याभकिर्मूर्क्षकाकालानिनीम्रुखी ॥ कूर्मान्कीवक्रिकृठाना सानिवक्ता
महाल्कयां सिंहनादनरशुक्लस्य । ध्यार्कलीकन्ययान्कर्व । निघानिनि ४ श्रीदक्ष
खनीघोर्गा । डिंकवानवनीयत्न ॥ शुक्लमूर्क्षी श्यामान्दवी शुक्लसा
हिनांकुयानू ॥ विष्णुदलगंधेनुत्रे ४ गेनाअथमहत्तुगं ४ ॥ ननक४सा ८०

चण्डिकाकुब्जा । शूलनाहिजघानमां ॥ सनदाहिदनाह्मो । मूर्छिना
नियपाहदृ । नमोऽसिशुक्ल ४ ब्राह्म्यवनमामाहेकार्मूर्क ४ ॥ कूज
घानगंधदेवी । कालीकिसविदीनथ । पूनश्चद्व त्वावाङ्कना । मयूरेद
नूजस्थव ४ ॥ वक्रामूर्धनदिनिजकुब्जादयामामवण्डिकीनभी
हगवनीकुब्जाहम्में इम्मेहिनामिनी ॥ विष्णुदनानियक्राजि । ख

गर्वे ॥ मायकांश्चनानन्तमा निशुम्भो वागेन गदामादाय चण्डिकां
॥ अभ्यधावत वै हन्तुं दैत्यसेनासमावृतः ॥ तस्यापततएवाशु ग
दांचिच्छेदचण्डिका ॥ खड्गेन शितधारेण सचशूलंसमाददे ॥ शू
लहस्तंसमायान्तं निशुम्भममरार्दनं ॥ हृदिविव्याधशूलेन वे श्रीदुर्गा
गाविद्धेनचण्डिका ॥ भिन्नस्यतस्यशूलेन हृदयान्निःसृतोपर ८१

॥ महाबलोमहावीर्य्य स्तिष्ठेतिपुरुषोवदन् ॥ तस्यनिष्क्रामतोदे
वी प्रहस्यस्वनवत्ततः ॥ शिरश्चिच्छेदखड्गेन ततोसावपतद्भु
वि ॥ ततः सिंहश्चखादोग्र दंष्ट्राक्षुण्णशिरोधरान् ॥ असुरांस्तांस्त
थाकाली शिवदूतीतथापरान् ॥ कौमारीशक्तिनिर्भिन्नाः केचि
न्नेशुर्महासुराः ॥ ब्रह्माणीमन्त्रपूतेन तोयेनान्येनिराकृताः ॥

माहेश्वरीत्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथापरे ॥ वाराहीतुण्डघातेन के
चिच्चूर्णीकृता भुवि । खण्डखण्डञ्च चक्रेण वैष्णव्या दानवाः कृताः ॥
वज्रेण चैन्द्रीहस्ताग्र विमुक्तेन तथापरे । केचिद्विनेशुरसुराः
केचिन्नष्टा महाहवात् ॥ भक्षिताश्चापरे काली शिवदूती मृगाधि
पैः ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके म ८२

न्वन्तरे देवीमाहात्म्ये निशुम्भवधः ॥ ॥ ॥ ॥ ऋषिरुवाच
॥ निशुम्भं निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्राणसंमितं ॥ हन्यमानं बलञ्चैव शु
म्भः क्रुद्धोऽब्रवीद्वचः ॥ बलावलेपाद्दुष्टे त्वं मा दुर्गे गर्वमावह ।
अन्यासां बलमाश्रित्य युद्ध्यसे यातिमानिनी ॥ ॥ देव्युवाच ॥
एकैवाहं जगत्यत्र द्वितीया का ममापरा ॥ पश्यैता दुष्ट मय्य

व दिगन्धामद्विहनयः॥ ॥अग्निरुवाच॥ ततः सम्मुक्तास्तद
श्या वृक्षानीव्रमूत्वालयं॥ तस्याद्ध्याह्नमोऽग्मूर्वक्षेवा सिह्नदाग्नि
का॥ ॥दक्षुवाच॥ अहं विह्नत्या वक्ष्वति विह्नसूर्ये यदा ह्निता॥
तात्त्वं हनं मयेकैव तिष्ठाम्याऊँ ह्निया नव॥ ॥अग्निरुवाच॥ श्रीकृष्णो
ततः प्रवर्तमपूर्ध्वं दव्या शुम्हस्यस्या तयो यश्च ता सर्वदवाना ८२

महत्वा सौस्वदामूर्तौ गवर्वधं मितं म स्त्रुस्कस्थाह्न्ये व दानू लो॥
तयोर्मूर्धम रक्षहय सर्वत्त्वा कर्तयं कृत्वं दिव्यान्यस्त्राणि गवर्ण
भूमूर्वयान्यथाग्निका॥ ततऊर्त्ता निर्दन्त्वस्कतुमी घातक
हि॥ मूक्तानि तलवास्त्राणि दिव्यानि पत्तमग्यवी॥ ततऊर्त्तीत
पीवात्रह्नकामोज्ञानव्यादिहि॥ ततः भवगर्नेदवी सास्कादयत

सायकैः ॥ सापि तत्कुपिता देवी धनुश्चिच्छेद चेषुभिः ॥ छिन्ने
धनुषि दैत्येन्द्रस्तथा शक्तिमथाददे ॥ चिच्छेद देवी चक्रेण
तामप्यस्य करे स्थिताम् ॥ ततः खड्गमुपादाय शतचन्द्रं च
भानुमत् ॥ अभ्यधावत्तदा देवीं दैत्यानामधिपेश्वरः ॥ त
स्यापतत एवाशु खड्गं चिच्छेद चण्डिका ॥ धनुर्मुक्तैः शितैः

श्रीदुर्गा

८४

र्बाणैश्चर्म्म चार्क्ककरामलं ॥ हताश्वः स तदा दैत्यश्छिन्नधन्वा
विसारथिः ॥ जग्राह मुद्गरं घोरमम्बिकानिधनोद्यतः ॥ चिच्छे
दापततस्तस्य मुद्गरं निशितैः शरैः ॥ तथापि सोभ्यधावत्तां
मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् ॥ स मुष्टिं पातयामास हृदये दैत्यपुङ्ग
वः ॥ देव्यास्तं चापि सा देवी तलेनोरस्यताडयत् ॥ तलप्रहारा

सिरुमाो ‚ निपयाकमसीनल ॥ सदेलयाजः सरुमा ‚ पूनयवनाथ
स्थि मः ॥ उल्वल्वव प्रगर्थ्योम्ब ‚ द्यीं गगनमा ल्हिनः ॥ देवापिसा
निया धाया ‚ धूयूधंमनवल्हिका ॥ नियुद्धरवमदोदेल्प ‚ ग्यल्हिकाव
पवस्यर्वं ॥ वक्रउ ३ प्रथमंयूद्ध ‚ मूनिविस्मयकावर्की ॥ मामानिपू
हंरुविवं ‚ हल्याभनाम्वि कामहाउल्या ध्रुत्रोमयामाम ‚ विर्कपर्थ

श्री
८३

वगीनली ॥ सक्षिप्काधवर्गीस्रायथ ‚ मूष्षिमूयमयवगिन ३ अस्यथ
वमद्दुल्मा ‚ वल्हिका निधनक्या ॥ नमायींनमाद्वी सर्वदेहजन
थर्व ‚ जनल्यायानयामाम ‚ सिल्मामूलनवकसि ॥ सगमाम्रू ३ पयाला
र्घ्यी ‚ दर्यीमूलोग्रविक्रम ३ ॥ वायंयत्मकजीपृथ्वी सार्द्धिंपसि पर्वनी
॥ नः ‚ भुसन्नेम स्विलीं ‚ हनमिमिल्लूमा समनिलजगनूस्वाष्णमनीवा
द्वीर

प. निर्म्मलं चाभवन्नभः ॥ उत्पातमेघाः सोल्का ये प्रागासंस्ते शमं
ययुः ॥ सरितो मार्गवाहिन्यस्तथासंस्तत्र पातिते ॥ ततो देवगणाः
सर्वे हर्षनिर्भरमानसाः ॥ बभूवुर्निहते तस्मिन् गन्धर्वा ललितं ज
गुः ॥ अवादयंस्तथैवान्ये ननृतुश्चाप्सरोगणाः ॥ ववुः पुण्यास्त श्रीदुर्गा
था वाताः सुप्रभोऽभूद्दिवाकरः ॥ जज्वलुश्चाग्नयः शान्ताः शान्ता ८४

दिग्जनितस्वनाः ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे साव
र्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये शुम्भवधः ॥ ॥ ॥ ॥
ऋषिरुवाच ॥ देव्या हते तत्र महासुरेन्द्रे सेन्द्राः सुरा वह्निपुरोग
मास्तां । कात्यायनीं तुष्टुवुरिष्टलाभात् । विकाशिवक्त्राब्जविकाशिता
शाः ॥ ॥ देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जग

मायेन लक्ष्य । सुसीदचिन्त्यमखिपारिविश्वं त्वमीश्वरीदविबन्धाय
स्य ॥ ज्ञाध्येनरूनाजगनत्वमका मनीश्वरूपनायनः ॥ क्रियाणि
। रूपसित्वरूपत्त्विनपान्तयेन दाम्याश्यनकत्त्वमलघ्नाश्चीर्य ॥ श्रीदुर्गा
त्वविरूवीमक्रियनन्तवीर्या विश्वस्यवीजं परमासिमाया । सम्मोहि
तंदेविसमस्तमेन त्वंवैप्रसन्नाभुविमुक्तिहेतुः ॥ विद्याः समस्तास्त ४८

वदेविभेदाः स्त्रियः समस्ताः सकलाजगत्सु । त्वयैकयापूरितमम्ब
येन का ते स्तुतिः स्तव्यपरापरोक्तिः ॥ सर्वभूता यदादेवी स्वर्गमु
क्तिप्रदायिनी । त्वंस्तुतास्तुतयकावा भवन्तुपरमोक्तयः ॥ सर्वस्य बु
द्धिरूपेण जनस्यहृदिसंस्थिते । स्वर्गापवर्गदेविनारायणि न
मोस्तुते ॥ कलाकाष्ठादिरूपेण परिणामप्रदायिनि । विश्वस्योप

श्री

मोगदे नारायणि नमोस्तु ते ॥ सर्वमङ्गलमङ्गल्ये शिवे सर्वार्थसाधि
के । शरण्ये त्र्यम्बके गौरि नारायणि नमोस्तु ते ॥ सृष्टिस्थितिविनाशा
नां शक्तिभूते सनातनि । गुणाश्रये गुणमये नारायणि नमोस्तु ते ॥ श्रीदुर्गा
शरणागतदीनार्त्त परित्राणपरायणे । सर्वस्यार्त्तिहरे देवि नाराय
णि नमोस्तु ते ॥ हंसयुक्तविमानस्थे ब्रह्माणीरूपधारिणि । कौशाम्भः ८६

क्षरिके देवि नारायणि नमोस्तु ते ॥ त्रिशूलचन्द्राहिधरे महावृषभवा
हिनि । माहेश्वरीस्वरूपेण नारायणि नमोस्तु ते ॥ मयूरकुक्कुटवृते महा
शक्तिधरेनघे । कौमारीरूपसंस्थाने नारायणि नमोस्तु ते ॥ शंखचक्रगदा
शार्ङ्ग गृहीतपरमायुधे । प्रसीद वैष्णवीरूपे नारायणि नमोस्तु ते ॥ गृही
तोग्रमहाचक्रे दंष्ट्रोद्धृतवसुन्धरे । वराहरूपिणि शिवे नारायणि नम

स्तुते ॥ नृसिंहरूपेणोग्रेण हन्तुं दैत्यान् कृतोद्यमे त्रैलोक्यत्राणसहिते ।
नारायणि नमोस्तुते ॥ किरीटिनि महावज्रे सहस्रनयनोज्ज्वले । वृत्रप्राण
हरे चैन्द्रि नारायणि नमोस्तुते ॥ शिवदूतीस्वरूपेण हतदैत्यमहाबले
। घोररूपे महारावे नारायणि नमोस्तुते ॥ दंष्ट्राकरालवदने शिरोमा
लाविभूषणे चामुण्डे मुण्डमथने नारायणि नमोस्तुते ॥ लक्ष्मि लज्जे म

श्रीदुर्ग…

८९

हाविद्ये श्रद्धे पुष्टि स्वधे ध्रुवे । महारात्रि महाविद्ये नारायणि नमोस्तुते
॥ मेधे सरस्वति वरे भूति बाभ्रवि तामसि । नियते त्वं प्रसीदेशे नाराय
णि नमोस्तुते ॥ सर्वतः पाणिपादान्ते सर्वतोक्षिशिरोमुखे । सर्वतश्श्र
वणघ्राणे नारायणि नमोस्तुते ॥ सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते
। भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥ एतत्ते वदनं सौम्यं लोचन

ण्य स्वि मे ः पाउ नः सर्व्वलीनि स्थः का या म निन भास्तुणा ॥ बाला कन्या लम
स्य म गे वासन म्ह दनीः छिगू ल्वेपाउ नालीम ह्रें द काली न मोस्तुणा ॥ हि
नक्षि दे ल्वक जोसि स्वनना पूर्व्व पाउ न ७ धाघन्स पाउ नाक्ष वि पा
पर्व्वे नः सू कानिव ॥ जूस्या म्ह व्य लापक्ष चर्च्छि न ह्म क वा ह्म ल ४ ॥ [illegible]
शुलाय क्वमा लवउ वन्तिकत्वान्न नावर्य ॥ भाग न ने सोन पर्ह मिउ १०

स्ना स्नाउ कामा न्स कलानली ह्मानः त्यामा ग्रिता नीं न विप न्त्व वा क्षीं स्त्री
माग्रि ना क्षाग्र य र्ना ग्रु या क्षि ॥ वेन ७ ह्म में ये ७ क दं नें ल्ह याय धर्म्म हि वी ह
विम ह्ला ह्म वा भें ः वूर्य व न के र्व्व रू धा ल्म मू र्ल्हि क्र ल्वा न्वि कं त ७ प्र क था ति
का न्या ॥ विया ह्म मां ह्रे ष्ठ वि व क्ष दीर्घ स्वा र्घ्व ष्ट का र्क्ष नू व का ल्व द न्या स
म ल ग र्ल्लि म म ल्हान्ध का ४ छिज्ञा म घ त्य न द ती व त्ति श्व मू ॥ व र्क्षी सिय

त्रोग्रविषाश्च नागा यत्रारयो दस्युबलानि यत्र । दावानलो यत्र तथाब्धि
मध्ये तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वम् ॥ विश्वेश्वरि त्वं परिपासि विश्वं वि
श्वात्मिका धारयसीति विश्वम् । विश्वेशवन्द्या भवती भवन्ति विश्वाश्रया ये
त्वयि भक्तिनम्राः ४ देवि प्रसीद परिपालय नोऽरिभीतेर्नित्यं यथासु
रवधादधुनैव सद्यः । पापानि सर्वजगतां प्रशमं नयाशु उत्पातपाक ९१

जनितांश्च महोपसर्गान् ॥ ३५ प्रणतानां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्तिहारिणि ।
त्रैलोक्यवासिनामीड्ये लोकानां वरदा भव ॥ ॥ देव्युवाच ॥ वरदा
हं सुरगणा वरं यं मनसेच्छथ । तं वृणुध्वं प्रयच्छामि जगतामुपका
रकम् ॥ ॥ देवा ऊचुः ॥ सर्वबाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि ।
एवमेव त्वया कार्यमस्मद्वैरिविनाशनम् ॥ ॥ देव्युवाच ॥ वैवस्व

मन्तरे प्राप्ते अष्टाविंशतिमे युगे । शुम्भो निशुम्भश्चैवान्यावुत्पत्स्येते
महासुरौ ॥ नन्दगोपगृहे जाता, यशोदागर्भसम्भवा । ततस्तौ नाश
यिष्यामि, विन्ध्याचलनिवासिनी ॥ पुनरप्यतिरौद्रेण, रूपेण पृथि श्रीदुर्गा
वीतले । अवतीर्य्य हनिष्यामि, वैप्रचित्तांश्च दानवान् ॥ भक्षयन्त्या
श्च तानुग्रान्वैप्रचित्तान्महासुरान् । रक्तादन्ता भविष्यन्ति, दाडिमी ७२

कुसुमोपमाः ॥ ततो मां देवताः स्वर्गे, मर्त्यलोके च मानवाः ॥ स्तुवन्तो व्या
हरिष्यन्ति, सततं रक्तदन्तिकाम् ॥ भूयश्च शतवार्षिक्या, मनावृष्ट्याम
नम्भसि । मुनिभिः संस्तुता भूमौ, सम्भविष्याम्ययोनिजा ॥ ततः शते
न नेत्राणां, निरीक्षिष्यामि यन्मुनीन् । कीर्त्तयिष्यन्ति मनुजाः शता
क्षीमिति मां ततः ॥ ततोऽहमखिलं लोक, मात्मदेहसमुद्भवैः । भरि

ष्यामि सुराः शाकैरावृष्टेः प्राणधारकैः ४४ शाकम्भरीति विख्यातिं त
दा यास्याम्यहं भुवि । तत्रैव च वधिष्यामि दुर्गमाख्यं महासुरं ॥ दुर्गा
देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति । पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृ
त्वा हिमाचले ॥ रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणकारणात् ४७ तदा श्रीदुर्गा
मां मुनयः सर्वे स्तोष्यन्त्यानम्रमूर्त्तयः ४८ भीमा देवीति विख्यातं तन्मे ७३

नाम भविष्यति । यदारुणाख्यस्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ॥ तदाहं
भ्रामरं रूपं कृत्वासंख्येयषट्पदं । त्रैलोक्यस्य हितार्थाय वधिष्यामि म
हासुरम् ॥ भ्रामरीति च मां लोकास्तदा स्तोष्यन्ति सर्वतः ४ इत्थं
यदा यदा बाधा दानवोत्था भविष्यति ॥ तदा तदावतीर्याहं क
रिष्याम्यरिसंक्षयं ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे

सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये नाम[illegible]स्तुतिः ॥ ॥ ॥
॥ श्रीदेव्युवाच ॥ एभिः स्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः । तस्
याहं सकलां बाधां शमयिष्याम्यसंशयम् ॥ मधुकैटभनाशं च म
हिषासुरघातनम् । कीर्तयिष्यन्ति ये तद्वद् वधं शुम्भनिशुम्भयोः ॥
अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां चैकचेतसः । श्रोष्यन्ति चैव

श्रीदुर्गा
६४

ये भक्त्या मम माहात्म्यमुत्तमम् ॥ न तेषां दुष्कृतं किञ्चिद् दुष्कृतोत्था
न चापदः । भविष्यति न दारिद्र्यं न चैवेष्टवियोजनम् ॥ शत्रुतो न भय
ं तस्य दस्युतो वा न राजतः । न शस्त्रानलतोयौघात् कदाचित् सम्भवि
ष्यति ॥ तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहितैः ॥ श्रोतव्यं च सदा
भक्त्या परं स्वस्त्ययनं महत् । उपसर्गानशेषांस्तु महामारीसमुद्भवा

नं ॥ तथा त्रिविधमुत्पातं माहात्म्यं शमयेन्मम ॥ यत्रैतत्पठ्यते सम्य
ङ्नित्यमायतने मम । सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे स्थितम् ॥ ब
लिप्रदाने पूजायामग्निकार्ये महोत्सवे । सर्वं ममैतच्चरितमुच्चा
र्यं श्राव्यमेव च । जानताजानता वापि बलिपूजां तथा कृतां । प्रतीक्षिष्या
म्यहं प्रीत्या वह्निहोमं तथा कृतं ॥ शरत्काले महापूजा क्रियते या

श्रीदु
७७

च वार्षिकी । तस्यां ममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः ॥ सर्वबाधावि
निर्मुक्तो धनधान्यसुतान्वितः । मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न सं
शयः ॥ श्रुत्वा ममैतन्माहात्म्यं तथा चोत्पत्तयः शुभाः । पराक्रमं च
युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान् ॥ रिपवः संक्षयं यान्ति कल्याणं चोप
पद्यते । नन्दते च कुलं पुंसां माहात्म्यं मम शृण्वतां ॥ शान्तिकर्मणि स

र्वत्र कथय स्वयम्भुवो धर्म्मधातोः । ग्रहपीडाहत्वाश्रयं माहात्म्यं शृणु यान्मम

॥ उपसर्गाः शमं यान्ति, ग्रहपीडाश्च दारुणाः ॥ स्वयम्भुवः प्रसादेन हि दुष्ट

दुःस्वप्नं न प्रजायते ॥ बालग्रहादिदुष्टानां बालानां शान्तिकारकम् । श्रीधर्म

सर्वशत्रुविनाशार्थं मैत्रीकरणमुत्तमम् ॥ दुर्भिक्षनाशनं मेघानां बलदायि

कर्तव्यं चैत्यपिण्डकानां यत्नात्प्रवर्तनं ॥ सद्धर्ममित्रमाहात्म्यं ९८

मम सन्निधिकारकम् ॥ पुष्पधूपार्घधूपैश्च गन्धदीपैश्च कथ्यतेऽहमेव ॥ वि

प्रार्थिता जनैर्हृमि श्रद्धया भक्तितो यः सहस्रैर्मम प्रपूज्य च विविधैः पूजाभिः

प्रदानैर्वस्त्रवन्त्या ॥ प्रीतिर्भक्तियमेवाहि, त्सर्वमन्त्रसिद्धिमयं

हरन्ति पापानि कथयाम्यहं पुण्यस्य कृति ॥ यत्कीर्तनादिहजन्तवस्तु जन्मनां की

र्तनं ममायं पुष्पवन्दितं यस्मै, तुष्टो देहानि ददामि तस्मिन् स्तुत्वा वन्दति

सर्यपूसां नजायमनयू क्ष्मा हिलुनयायाश्च याश्च डंक्ष र्षिहि ४ कनाय॥
तुक्षणावकनामान्तु शुयक्षु न्तिनु सीम क्षिम स्नुव ल्युयान्कवयापि दावा
पिपविवाविन ४॥ दक्ष्यु हिर्वा हृन ४ भून्य हदो शावापिमकृति ४ ाहिवा
घानूयामावा वनवावन लक्षिनि ४॥ याहा कुडुनवा हक्का वल्क्षाव श्रीभूमी
न्यगक्षपिवा आघूर्णिभावायामनं क्षिन ४ पामम लार्गुव॥ पमल्लवा ७ग

पिगक्ष्मघू संथामहृमवकूल। सर्वयाधमसृथ्यावाघू सक्ष्मनायद्दिमापि
वा॥ माव न्मोमनद्भविमि नयामयुपान क्ष्म ट ७। ममपुहावा ७ मिहाया द
स्यावाविनिनक्ष्म आ। दुवाक्षवघलायन्क्ष सवक्षश्रु मिनीमम॥ ॥अधि

गभुजः ॥ सर्वे चक्रुर्विनिहतारयः ॥ दैत्याश्च देव्या निहते शुम्भे देव
रिपौ युधि ॥ जगद्विध्वंसिनि तस्मिन् महोग्रेतुलविक्रमे ॥ निशुम्भे च
महावीर्ये शेषाः पातालमाययुः ॥ ७ ॥ एवं भगवती देवी सा नित्यापि पु
नः पुनः ॥ सम्भूय कुरुते भूप जगतः परिपालनम् ॥ तयैतन्मो श्रीदुर्गा
ह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ॥ सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं ९८

प्रयच्छति ॥ व्याप्तं तयैतत्सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर ॥ महाकाल्या
महाकाले महामारीस्वरूपया ॥ सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भ
वत्यजा ॥ स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी ॥ भवकाले
नृणां सैव लक्ष्मीर्वृद्धिप्रदा गृहे ॥ सैवाभावे तथालक्ष्मी र्विनाशा
योपजायते ॥ स्तुता सम्पूजिता पुष्पैर्धूपगन्धादिभिस्तथा ॥ ददा

ति वित्तं पुत्रांश्च मतिं धर्म्मे गतिं शुभाम् ॥ ॥ ॥ ॥

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये देवीवाक्यं

नाम ॥ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ एतत्ते कथितं राजन् देवीमाहात्म्यमु-

त्तमं । एवंप्रभावा सा देवी ययेदं धार्यते जगत् ॥ विद्या तथैव क्रियते श्रीदुर्गा

भगवद्विष्णुमायया । तया त्वमेष वैश्यश्च तथैवान्ये विवेकिनः ॥ ६०

मोह्यन्ते मोहिताश्चैव मोहमेष्यन्ति चापरे ॥ तामुपैहि महाराज

शरणं परमेश्वरीं । आराधिता सैव नृणां भोगस्वर्गापवर्गदा ॥ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः स नराधिप

ः ॥ प्रणिपत्य महाभागं तमृषिं शंसितव्रतं । निर्विण्णोतिममत्वे-

न राज्यापहरणेन च ॥ जगाम सद्यस्तपसे स च वैश्यो महामुने ॥

सन्धर्गनाथेमन्वाया नदीतूलिनसंक्षितं ॥१॥ सवदेग्धसक्रपदम्प
दवीसक्रौपवंजपनू ॥ कोनसिम्घूलिनवद्वा ॥१ कृत्वाम्हर्हिसदीमयीं
जूर्दलाय्ये कृतक्रत्या ॥१ पूच्यथपा निकर्पर्वलं ॥ निवा नामोयसा
दामो, सन्धनहृको समा विभी ॥ ददत्तुक्षोवृलिंवव निजगतामू श्रीदुर्गा
तुक्तिदस्मृ ॥ तवैसमा वा धयत्ना ॥ क्षितिर्वषर्यां नास्मना ॥१॥ यदिव १००

ष्वजगवाजी प्रत्यक्षैयानवदुक्ता ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ य ॰ प्राथि
मैत्युयाल्हप, त्वयावकृलनेन्द्र ल ॥ मकलत्ना ॰ प्रार्थनीसर्वं याद्रुवा
दक्षामिकं ॥ ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ कृतोवर्तुन्नपावासू, मवि
श्च्युजन्मनि ॥ जूद्वेवचनिजंवाद्दू, कृत नहृवलम्बसा ॥ ॥ सोपि वै
श्चक्रमाहानं, वत्तेनिर्द्वि शुमानसं ॥१॥ ममभ्यादनिलिप्ता ॥ हृ ॥ सन

श्री

विच्युतिकारकम् ॥ ॥ देव्युवाच ॥ स्वल्पैरहोभिर्नृपते स्वं रा
ज्यं प्राप्स्यते भवान् ॥ हत्वा रिपूनस्खलितं तव तत्र भविष्यति ॥
मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवाद्विवस्वतः ॥ सावर्णिको मनुर्नाम
भवान्भुवि भविष्यति ॥ वैश्यवर्य त्वया यश्च वरोऽस्मत्तोऽभिवां
छितः ॥ तं प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ॥ ॥ मा

श्रीदुर्गा
१०१

र्कण्डेय उवाच ॥ ॐ इति दत्वा तयोर्देवी यथाभिलषितं वरम्
बभूवान्तर्हिता सद्यो भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता ॥ एवं देव्या व
रं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः ॥ सूर्याज्जन्म समासाद्य
सावर्णिर्भविता मनुः ॥ ॥ ॐ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे
सावर्णिकमन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं सम्पूर्णम् ॥ ७ ॥

५८

९५

ॐ नमः श्रीदुर्गायै ॥ ॥ दुर्गोवाच ॥ दुर्गा कौमारी महादेवी,
देवमस्म मूदाहना । गौरी नीशा कमलानी देवी, दुर्गनाभ्नेवि
विभूता ॥ कात्यायनी महादेवी, चन्द्रघण्टा महातपा ॥ सावि, दुर्गा
गीमाव गायत्री ब्रह्माणी ब्रह्मवादिनी ॥ नारायणी रुद्रकाली १०२
रुद्राणी सर्वमङ्गला । अग्निज्वाला रौद्रमुखी, कालरात्रि स्त

यस्विनी । मघालनामहसाकी, विष्णुमायाजलादेवी ॥
महादेवी मूकाकेशी धावन्तूयामहाबला ॥ अपराजितानन्द
आरुद्रा नागहन्त्री शिवाप्रिया । दुर्गाली दुर्गमा मातावदुः
र्गाक्रियनायका ॥ शिवदूती मृडानी च, महापूर्णमवने
श्वरी ॥ वाराही नानाभेदा च भीमा रुद्रवनादिनी ॥ भूतिः

स्तुतिर्धृतिर्मेधा विद्या लक्ष्मीसनातनी । अजनका विजया
पूज्या मानस्य कार्यनाशिनी ॥ दवानी पार्वती दुर्गा हैम
वती विकाशिका ॥ एवं नामपदं दिव्यं स्तुत्वा शक्रस्तदा धी
मता ॥ ६ ॥ मार्कण्डेय उवाच श्रुत्वा तत्स्या धिदेव्या नाम ॥ स्तुवन् दु॰ गा
नसहस्रस्य लक्ष्मणवाञ्छितं फलं ॥ ॥ इति श्री दुर्गा ॥ १०३

टीकाग्रंथसमाप्तः ॥ ॥ अग्निरुवाच ॥ मार्कण्डेयपुराणो
क्तं देवीमाहात्म्यमुत्तमं । यः पठेत् श्रुणुयाद्भक्त्या तस्य मु
क्तिर्नसंशयः ॥ अज्ञानादि स्मृतिभ्रंशात् यन्न्यूनमधिकं कृ
तं । विपरीतं तु तत्सर्वं क्षमस्व परमेश्वरी ॥ यदक्षरपदभ्र
ष्टं स्वरव्यञ्जनवर्जितं । तत्सर्वं क्षम्यतां देवि प्रसीद परम

भक्तवती ॥ यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपो यज्ञ क्रियादिषु । न्यू
नं संपूर्णतां यातु प्रसदा त्यन भक्तवती ॥ मन्त्रहीनं क्रियाही
नं र क्तिहीनं पर भक्तवती । यत्पुजा सि मयाद वि तु सात्वं दुर्गा
वर दा सत्व ॥ आवाहनं न पूजां च त्वत्माहात्म्य ॐ नथ्या ॥ वि १०४
सर्जनं न जानामि त्वदिक्तं क्षमस्व मे ॥ का भक्तवती जन्मा

पं २ ग१

दा

ता सच्चिदानन्द विग्रह । गृहाणाभ्यर्चामिमां सर्वां । प्रसीदं कृ
वृधानिधे ॥ गुह्यातिगुह्य गोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृतं ज
यं । सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसादात्वयि स्थिता ॥ ८ ॥ ॥
इति मत्कृष्णलालकारत समाप्तं ॥ ॥ ॐ वक्रतुण्डाय नमः ॥
ॐ अहं कृत्य सिद्धं सकल धनामा मा दिलीप नृत विषपाई वे ४ । प्रु

ह्रिं मित्रावरूणा॥ना विरूर्म्येह्रि मिन्द्राग्नी ॐ ह्रम ... ना रा ४॥
॥ ॐ ह्रीं श्रामभाह्रम सं विरूर्म्येह्रि स्थहानमू तपू सर्वीरा
गं ॥ ॐ ह्रीं दधामिद्र विर्णह्रि विष्णम ... ध्यक ... मामाह्रू ह्ना
न्वत ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं वाह्नीसंगमनीवह्नूना ॥ विविक्तायप्रथमा १०९
यज्ञानां ॥ मामाभ्याधव्यावदधू ४ पूनूताराह्नि विक्षाती सर्यावग

यर्न्को ॥ ३ ॥ मयाक्षाः न्नमतिथाविय न्थतिरा ४ ब्राली तिसर्व्श्रीगृ ...
ह्नूकं ॥ ॐ मन्कवीमान्कडयाक्तियक्ति शुद्धिग्राधिशद्धिवक्रेवद॥
मि ॥ ४ ॥ ॐ ह्रम वह्नयमि दंवदामिकृष्टंदवं ॥ तिनूनमानूभारि
४ स्थंकामयवंतमू ग्रंकलोमि नंवक्रानंतमू बिंतमू मध्या॥
७ ॥ ॐ ह्रीं नूडायधनूवागनीमिवक्रद्धिषणवंवह्रीतवाड ॥ ॐ

हंजनायसमदंकृणोम्यहंद्यावापृथिवीआविवेश॥६॥अहं
सुवेपितरमस्यमूर्द्धंममयोनिरप्स्वन्तःसमुद्रेःततोवि
तिष्ठेभुवनानिविश्वोतामूंद्यांवर्ष्मणोपस्पृशामि॥७॥ दुर्गा
अहमेववातइवप्रवाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा।पर १०७
रोदिवापरएनापृथिव्यैतावतीमहिनासंबभूव॥८॥ॐ॥इति
ऋग्वेदोक्तंदेवीसूक्तंसमाप्तम्॥ ॥ शुभम् ॥

पापघ्निक्रियादिषु।न्यूनंसंपूर्णतांयातुत्वत्प्रसादात्त्वभगवती।मन्त्रही
नंक्रियाहीनं,भक्तिहीनंपरमेश्वरि।यत्तुकोऽपिमयादेवि॥महात्म्यंव
वदामिच॥आवाहनंनपूजांच,त्वन्माहात्म्यजपंतथा।विसर्जनंनजा
नामि,शक्तिकेत्वंक्षमस्वमे॥कामेश्वरीजगन्माता,सच्चिदानन्दविग्रहे
।गृहाणार्चामिमांसद्यःप्रसीदकरुणानिधे॥ॐकाकिशुकंगमकीर्वे

हाहास्स हूं हं ऊर्यं । सिद्धिर्भवतु मदेवि त्वत्प्रसादान्महेश्वरि
॥४॥ इति श्रीमहाकाली महाकाल्याख्यानं सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तं ॥
॥ ॥ ॐ नमो ब्रह्मणे ॥ ॥ अथ ॐ ... ॥ ॐ ...
... ॥४॥ ... ॥
... ॥४॥ ७ ॥ ... १०१

मा २

... ॥ २ ॥ ...
... प्रथमा ... ॥ ...
... ॥ ३ ॥ ...
...
... ॥ ४ ॥ ... ॥४॥ ...
... ॥ ७ ॥ ...

मा २

क्षं दिव्यं गं नव ह्रं नवा ३ । ॐ ह्रं श्वा यं भ मदं ह्रं । ओं ह्रं ग्रावा पृथिवी आ विव
मं ॥ ३ ॥ ॐ ह्रं स्रुं वैपि नमस्य सर्वं मम यानि वध्या । ॐ न्कं सम मूर्धं । नमा विविद्धि
शुवमानू विश्वेनी मूर्यां विधेम । अपदस्य भामि ॥ ७ ॥ ॐ ह्रं मं य वा न ह्रं व श्रु श्री रुद्रो
वाम्या न ह्रमा । अस्तु वनो निविश्य । पथा द्वि वा पवश्ना । पृथिव्यै नाव नो महि
माह रुवां ॥ ८ ॥ ॥ॐ॥ इति श्री सम्ध्यक्षकं देवी सकौ समाप्तम् ॥ शुभं ॥ १०८

१ यदक्षरा । ० अपद्भ्रष्ट कमस्य । विसर्ग विन्दु कं च हीन
मी विसर्गावदम्रूं सर्वं नम प्रमादतः ४ मं क्र लिङ्गि द्धियः
सदैव हाः यतां ॥ मात्रा त्वां च द्विविद्दं न कृविनिर्दतं
सक मव्याकृवृद्दं तक्रा दैय प्रमानयद्द वहिज्यामनु
मन्त्रा विहीनं । येन सन्नोविन्दु मात्राक्ष नयद्द नहिनावाक्षं

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2043 I